

БЮЛЕТИН

Решения на ЕСПЧ по дела срещу България

Брой 6
януари – март 2015 г.

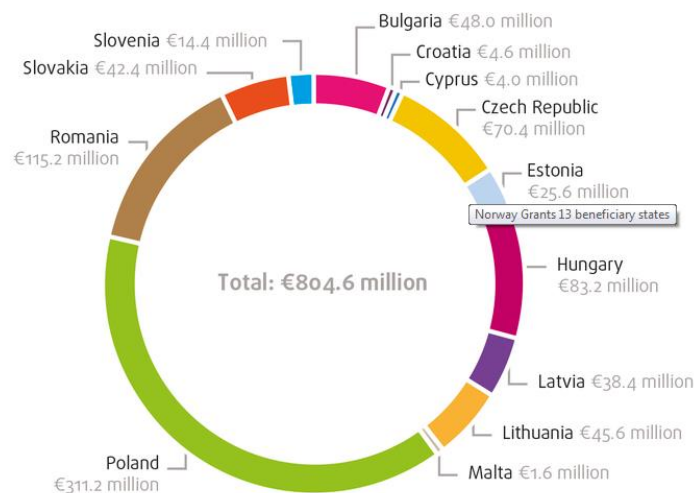
Бюлетинът е разработен в рамките на предефиниран проект № 3 „Укрепване на националните компенсаторни мерки за обезщетяване при твърдени нарушения на Конвенцията за правата на човека и основните свободи на Съвета на Европа и капацитета за изпълнение на решенията на Европейския съд по правата на човека”, с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014 г. с безвъзмезден грант по Програмна област 31 Повишаване на капацитета и изграждане на сътрудничество в съдебната система.

Цялата отговорност за неговото съдържанието се носи от Дирекция „ППРБЕСПЧ” и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора.

За донора

В периода 2009-2014 г. Норвежкия финансов механизъм подкрепя 61 програми в 13 европейски държави. Норвежкия финансов механизъм е достъпен за тринадесетте страни-членки, които се присъединиха към ЕС през 2004, 2007 и 2013 г.

За настоящия период по Норвежкия финансов механизъм са отделени осемстотин и четири милиона евро. Решаващият орган по схемата за безвъзмездна финансова помощ е Министерството на външните работи на Кралство Норвегия. Норвегия също така осигурява 95% от финансирането на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (EEA Grants).

Съставител:

Дирекция „Процесуално представителство на Република България пред Европейския съд по правата на човека”, Министерство на правосъдието

Контакти за кореспонденция:

Електронна поща: project3@justice.government.bg

Интернет страница: humanrights.bg (в проект)

Съдържание:¹

„Еркан и други срещу България“	2
„Михайлова срещу България“	3
„Тантилови срещу България“	6
„Хаджигеоргиеви срещу България“	7
„Лолова и Попова срещу България“	8
„Данауар и други срещу България“	10
„Булгарцвет – Велинград“ ООД и Коппе срещу България“	12
„Тони Костадинов срещу България“	14
„Ягнина срещу България“	17
„Нешков и други срещу България“	19
„Неделчева и други срещу България“	23
„Илиева и други срещу България“	24
„Данаилов и други срещу България“	26
„Димитрова срещу България“	29
„Пенчеви срещу България“	31
„Попов и Чонин срещу България“	34
„Гусева срещу България“	36
„Михайлова и Малинова срещу България“	38
„Караахмед срещу България“	41
„С.З. срещу България“	43
„Димитрови срещу България“	46
„Халил Адем Хасан срещу България“	48
„Стефан Станков срещу България“	50
Приятелски споразумения и едностранни декларации	54

¹ Решенията на камера по същество стават окончателни при условията на чл. 44 § 2 от Конвенцията:

а) когато страните заявят, че няма да поискат делото да бъде отнесено до голямата камера; или

б) три месеца след датата на решението, ако не е поискано отнасяне на делото до голямата камера; или

с) когато съставът на голямата камера отхвърли молбата за отнасяне, подадена съгласно член 43.

Решенията по допустимост са окончателни.

Решение по допустимост от 16.12.2014 г.²

Жалбата е подадена от близки роднини на турски рибар, който починал при инцидент по време на опит от страна на български гранични полицаи да извършат проверка на борда на турски плавателен съд, навлязъл в българските териториални води на Черно море с цел извършване на незаконен риболов. Съдът обявява оплакванията на жалбоподателите по чл. 2 от Конвенцията (право на живот) за явно необосновани.

Фактите и оплакванията

Жалбата е подадена от граждани на Република Турция. Те са близки роднини на турски рибар, починал на 17.04.2008 г. след нещастен инцидент, при който български гранични полицаи са направили опит да извършат проверка на борда на турския плавателен съд, навлязъл в българските териториални води на Черно море с цел извършване на незаконен риболов.

Оплакванията на жалбоподателите касаят твърдяни нарушения на чл. 2 (право на живот) и чл. 6 § 1 (право на справедлив съдебен процес) от Конвенцията, с оглед гарантиране правото на живот и ефективността на проведеното от националните власти разследване по случая. Съдът е счел, че оплакванията следва да бъдат разгледани по чл. 2 от Конвенцията.

Правителството на Република Турция е упражнило правото си по чл. 36 от Конвенцията и е встъпило като трета страна по делото.

Правото

Съдът посочва, че г-н Еркан е починал вследствие на смъртоносно нараняване, причинено от огнестрелно оръжие на български граничен полицаи. Последвалото разследване установило, че изстрелите са произведени случайно, или когато оръжието се е оплело в рибарските мрежи на палубата на плавателния съд, или когато г-н Еркан е докоснал спусъка докато се е опитвал да вземе оръжието.

Съдът не намира причина да постави под съмнение посочените заключения, до които е достигнато след изследване на доказателствата, събрани по време на разследването.

На следващо място Съдът посочва, че с оглед характера на ежедневните задължения на граничните полицаи, се очаква те да са въоръжени. Освен това националните власти са установили, че

² <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-150697>

граничният полицаи се е съобразил с правилата за безопасност. Разглеждайки обстоятелствата по делото Съдът намира, че властите не са действали небрежно при планирането и подготовката на операцията. Освен това Съдът отбелязва и факта, че граничните полицаи са направили всичко възможно в опит да спасят живота на г-н Ерман.

С оглед на изложеното Съдът обявява оплакванията на жалбоподателите по чл. 2 от Конвенцията в неговия материален аспект за явно необосновани.

Жалбоподателите твърдят също така, че не е проведено ефективно разследване на обстоятелствата около смъртта на техния близък.

ЕСПЧ приема, че с оглед установяване на обективната истина, националните власти са провели ефективно разследване на действията на полицейските служители по време на инцидента, както и на всички обстоятелства по случая, включително и планирането и контрола на полицейската операция. Съдът отбелязва, че обществената кампания, предприета в защита на граничният полицаи, не е оказала въздействие върху обективното и безпристрастно разследване по делото. ЕСПЧ приема, че националните власти са предприели необходимите стъпки за разследване на обстоятелствата около смъртта на г-н Ерман, като техните изводи са основани на задълбочен анализ на всички релевантни елементи. Съдът изразява своето несъгласие с твърдението, че разследването в конкретния случай е опорочено от пристрастност и предубеденост.

Поради това Съдът обявява оплакванията на жалбоподателите по чл. 2 от Конвенцията в неговия процесуален аспект също за явно необосновани.

 „Михайлова срещу България“
жалба № 30942/04

Решение по допустимост от 13.01.2015 г.³

Жалбоподателката повдига оплакване по чл. 6 § 1 от Конвенцията (право на справедлив съдебен процес). Тя твърди, че производството по предявения от наследодателя ѝ ревандикационен иск е било несправедливо, тъй като съдилищата не са се съобразили с влязлото в сила преди това Решение на Районен съд – Варна, с което било установено, че са налице условията за възстановяване на собствеността. Жалбоподателката твърди също така, че ВКС неправилно е приложил по

³ <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-152263>

делото параграф 6а от ПЗР на ЗППДОП. Жалбоподателката се оплаква и от продължителността на производството. Тя повдига оплакване и по чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността). Всички оплаквания на жалбоподателката са счестени от Съда за явно необосновани и отхвърлени на основание чл. 35, § 3 а) и § 4 от Конвенцията.

**Фактите и
оплакванията**

Жалбата е свързана с реституция по реда на Закона за възстановяване на собствеността върху някои отчуждени имоти по ЗТСУ, ЗПИНМ, ЗБНМ, ЗДИ и ЗС. На 5 септември 1994 г. бащата на жалбоподателката подал жалба срещу мълчаливия отказ на кмета относно искането за възстановяване на собствеността. На 10 януари 1996 г. Окръжен съд – Варна отменил частично отказа на кмета. Последвал преглед по реда на надзора. С решение от 21 април 1998 г., влязло в сила на 20 май 1998 г. Окръжен съд – Варна възстановява правото на собственост на наследодателя на жалбоподателката върху земеделски земи в околностите на гр. Варна. Бащата на жалбоподателката върнал сумата, която бил получил като обезщетение за отчуждаването.

На 21 март 1997 г. той предявил ревандикационен иск срещу „Черно море“ ЕАД, чийто едноличен собственик на капитала била държавата и срещу ЕТ „Коти“, на което първото дружество продало част от земята. Окръжен съд – Варна и Апелативен съд – Варна отхвърлили иска. ВКС върнал делото за ново разглеждане от въззивната инстанция. С решение от 27 септември 2002 г. Апелативен съд – Варна приел, че „Черно море“ ЕАД и ЕТ „Коти“ не са обвързани от решението на Районен съд – Варна от 21 април 1998 г. и отново отхвърлил иска. Освен това съдът установил, че проектите, за които земите били отчуждени са изпълнени и това е достатъчно основание, за да се откаже реституция. Също така, преди влизането в сила на реституционното законодателство земите вече са станали собственост на „Черно море“ АД, а впоследствие през 1995 г. ЕТ „Коти“ законно е придобило собствеността върху част от земите. Въззивното решение било потвърдено от ВКС.

Жалбоподателката повдига оплакване по чл. 6 § 1 от Конвенцията (право на справедлив съдебен процес) като твърди, че производството по предявения от наследодателя ѝ ревандикационен иск е било несправедливо, тъй като съдилищата не са се съобразили с влязлото в сила преди това Решение на Районен съд – Варна, с което било установено, че са налице условията за възстановяване на собствеността. Тя твърди също така, че ВКС неправилно е приложил по делото параграф 6а от ПЗР на Закона за преобразуването и приватизацията на държавни и общински предприятия. Жалбоподателката се оплаква и от продължителността на

производството. Тя повдига оплакване и по чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността).

Правото

Съдът на първо място разглежда оплакването на жалбоподателката по чл. 6 § 1 от Конвенцията, че реституционното производство е било несправедливо. Той посочва, че решението от 21 април 1998 г. е постановено в производство, в което „Черно море“ ЕАД и ЕТ „Коти“ не са взели участие. Страни в производството са били нейният наследодател и кмета на гр. Варна. Съдът отбелязва, че съгласно установената практика на националните съдилища, трети лица, засегнати от подобни решения могат да предявят отделен иск за правото си на собственост. Последвалото ревандикационно производство се е развило между жалбоподателката и „Черно море“ ЕАД и ЕТ „Коти“. Съдът отбелязва, че „Черно море“ ЕАД и ЕТ „Коти“ са субекти на частното право и не упражняват публична власт.

С оглед на изложеното Съдът заключава, че „индиректният съдебен контрол“ упражнен от националните съдилища не противоречи на принципа за действие спрямо лицата на силата на пресъдено нещо на съдебните решения, тъй като не е преразгледан въпрос, който вече е решен в друго производство между същите страни.

По отношение на оплакването относно неправилно приложение на пар. 6а от ЗППДОП Съдът отбелязва, че той не е по-горна инстанция спрямо националните съдилища. Посоченият аргумент не е бил единствено решаващия в случая. Съдът приема, че производството „като цяло“ не е било несправедливо по смисъла на чл. 6 § 1 от Конвенцията. Поради изложеното той заключава, че разглежданото оплакване е явно необосновано и следва да бъде отхвърлено на основание чл. 35 § 3 (а) и § 4 от Конвенцията.

Съдът отхвърля като явно необосновано и оплакването на жалбоподателката относно продължителността на ревандикационното производство. Той приема, че продължителността му от почти седем години при движение на три инстанции не е неразумна. Съдът отбелязва, че производството е било спирано два пъти, а след възобновяването му е разгледано бързо.

На последно място Съдът разглежда оплакването на жалбоподателката по чл. 1 от Протокол № 1 от Конвенцията. Той приема, че с решението от 21 април 1998 г. правото на реституция не е било определено окончателно и с обвързваща сила и не е породило легитимно очакване за възстановяване на собствеността. Съдът освен това отбелязва, че през цялото време първо „Черно море“ ЕАД, а след това и ЕТ „Коти“ са владели земите и жалбоподателката би следвало да е знаела, че те са могли да претендират правата си в отделно производство. По отношение на аргумента, че нейният наследодател е върнал полученото обезщетение, но не е могъл да си възстанови собствеността, Съдът посочва, че жалбоподателката не твърди, че не е

могла да поиска сумата обратно. С оглед изложеното Съдът отхвърля и това оплакването като явно необосновано.

 „Тантилови срещу България“
жалба № 39351/05

Решение по допустимост от 13.01.2015 г.⁴

Оплакванията на жалбоподателите по чл. 6 § 1 (право на справедлив съдебен процес), чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността) и по чл. 13 (право на ефективни правни средства за защита) от Конвенцията във връзка с реституционно производство и последвалото производство по предявен от тях ревандикационен иск са обявени от Съда за явно необосновани. Оплакването им относно продължителността на производството по ревандикационния иск е отхвърлено поради неизчерпване на вътрешноправните средства за защита.

6

Фактите и оплакванията Жалбоподателите повдигат оплаквания по чл. 6 § 1 (право на справедлив съдебен процес), чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността) и по чл. 13 (право на ефективни правни средства за защита) от Конвенцията във връзка с реституционно производство и последвалото производство по предявен от тях ревандикационен иск. С решение от 10 май 1994 г. Районен съд – Пловдив постановил, че условията за възстановяване на собствеността по Закон за възстановяване на собствеността върху някои отчуждени имоти по ЗТСУ, ЗПИНМ, ЗБНМ, ЗДИ и ЗС са изпълнени. На 27 юни 1993 г. жалбоподателите върнали обезщетението получено за отчуждаването на имота. Предявеният впоследствие от жалбоподателите ревандикационен иск срещу Евангелската Петдесятна Църква в гр. Пловдив, която владее имота, бил отхвърлен като съдилищата посочили, че решението от май 1994 г. няма сила на пресъдено нещо по отношение на правото на собственост върху имота.

Правото Съдът заключава, че упражненият от националните съдилища „индиректен съдебен контрол“ не е в противоречие с принципа на зачитане на силата на пресъдено нещо, тъй като те не са преразгледали въпрос, който вече е

⁴ <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-152268>

решен в друг процес между същите страни. Поради това оплакването на жалбоподателите по чл. 6 § 1 от Конвенцията доколкото се отнася до правната сигурност е явно необосновано.

Оплакването на жалбоподателите по чл. 6 § 1 относно продължителността на производството е отхвърлено поради неизчерпване на новосъздадените вътрешноправни средства. С оглед заключенията по чл. 6 § 1 Съдът отхвърля оплакването по чл. 13 относно липсата на ефективно правно средство за защита като явно необосновано.

Като явно необосновано е отхвърлено и оплакването на жалбоподателите по чл. 1 от Протокол № 1 със същите мотиви, както в решението по делото „Михайлова срещу България“.

 „Хаджигеоргиеви срещу
България“
жалба № 41064/05

**Решение за определяне на справедливо
обезщетение 13.01.2015 г.⁵**

7

Фактите Жалбоподателите са двама български граждани. С решение от 14 юли 2000 г., Разложкият районен съд възстановява на наследодателите на жалбоподателите имот с площ 814 000 квадратни метра земя от горския фонд. Посоченото съдебно решение не е обжалвано и е влязло в сила на 4 август 2000 г.

Правото С решение от 16 юли 2013 г. („основното решение“) Съдът е намерил нарушение на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността). Той постановява, че продължителното изпълнение на съдебно решение в полза на жалбоподателите в резултат на противопоставянето от страна на административен орган (местното лесничейство), е несъвместимо с принципите на законосъобразност и правна сигурност. Съдът е приел, че най-подходящият начин за изпълнение на решението му е завършване на реституционната процедура. Поради това е отложил решаването на въпроса за определяне на обезщетение за неимуществени и имуществени вреди. Той отбелязва, че на 12 юни 2014 г. правителството е представило доказателства за въвода във владение на жалбоподателите.

Съдът припомня и позицията, изразена по сходни дела, че общите мерки за изпълнение на решенията по подобни дела следва да включват въвеждането в националното законодателство на: а) ясни срокове за изпълнение на окончателните решения за възстановяване

⁵ <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-150230>
<http://www.mjs.bg/47/330/> основното решение в превод на български език

на земеделски земи и б) средство за защита, предоставящо на засегнатите лица ефективна възможност за обезщетяване в случай, че тези срокове не са спазени.

На жалбоподателите е присъдено обезщетение за имуществени вреди в размер на 8000 евро общо, както и по 1000 евро за неимуществени вреди.

„Лолова и Попова срещу

България“

жалба № 68053/10

Решение по допустимост от 20.01.2015 г.⁶

Делото е свързано с производство по чл. 72 от Семейния кодекс от 1985 г., в което първата жалбоподателка е искала съдът, в отсъствието на съгласие на бащата, да разреши пътуването на втората жалбоподателка (нейната дъщеря) в чужбина и издаването на задграничен паспорт, за да може тя да отиде в Канада при майка си. С решение от 7 май 2009 СГС потвърдил решението на първоинстанционния съд, с което искането на първата жалбоподателка било уважено. Решението на СГС влязло в сила на 3 юли 2009 г., а на детето бил издаден задграничен паспорт на 30 юли 2009 г. Преди постановяването и влизането в сила на решението на СГС полицията няколко пъти отказвала да издаде задграничен паспорт на детето. Съдът намира, че жалбоподателите не могат да твърдят, че са жертви на нарушение нито на чл. 8 от Конвенцията (право на зачитане на личния и семейния живот), нито на чл. 2 от Протокол № 4 към Конвенцията (свобода на придвижване), тъй като липсата на задграничен паспорт на детето преди 3 юли 2009 г. не е засегнала правото ѝ законосъобразно да напусне държавата, доколкото не имало влязло в сила съдебно решение.

Фактите и оплакванията

Жалбоподателите са майка и дъщеря. Делото е свързано с производство по чл. 72 от Семейния кодекс от 1985 г., в което първата жалбоподателка е искала съдът, в отсъствието на съгласие на

⁶ <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-152325>

бащата, да разреши пътуването на детето в чужбина и издаването на задграничен паспорт, за да може то да отиде в Канада при нея. С решение от 7 май 2009 г. СГС потвърдил решението на първоинстанционния съд, с което искането на първата жалбоподателка било уважено. Решението на СГС влязло в сила на 3 юли 2009 г.

Преди влизането в сила на решението на СГС, първата жалбоподателка няколко пъти подавала молба за издаване на паспорт, но полицията отказвала. След като решението на СГС влязло в сила, тя отново поискала да бъде издаден паспорт на дъщеря ѝ. На 30 юли 2009 г. бил издаден паспорт. През декември 2009 г. детето заминало за Канада.

През януари 2009 г. жалбоподателката подала от свое име и от името на дъщеря си иск за присъждане на обезщетение по реда на ЗОДОВ. Те твърдели, че е налице нарушение на чл. 8 от Конвенцията и на чл. 2 от Протокол № 4 към Конвенцията по отношение на детето. Искът бил отхвърлен.

Жалбоподателите повдигат оплаквания по чл. 8 от Конвенцията (право на зачитане на личния и семейния живот), чл. 2 от Протокол № 4 към Конвенцията (свобода на придвижване) и чл. 13 от Конвенцията относно ефективността на производствата пред гражданските съдилища, както и производствата по обжалване на отказите за издаване на задграничен паспорт.

Правото По отношение на оплакването, свързано с производството за даване на разрешение за пътуване на втората жалбоподателка до Канада, Съдът намира, че то е подадено повече от 15 месеца след приключването на производството (решението на СГС е влязло в сила на 3 юли 2009 г., а жалбата е подадена през октомври 2010 г.). Следователно оплакването е недопустимо, тъй като не е спазен шестмесечния срок, предвиден в чл. 35 § 1 от Конвенцията.

Жалбоподателките също така твърдят, че отказите за издаване на паспорт на втората жалбоподателката се е отразило негативно на възможността им да живеят заедно в Канада.

Съдът отбелязва последователната практика на националните съдилища по въпроса за издаване на паспорт на дете, чиито родители не могат да постигнат съгласие относно пътуването. ВКС е постановил, че въпросът за пътуването на дете в чужбина, както всички други въпроси за упражняването на родителските права, по които не е постигнато съгласие, трябва да се решат от съответния районен съд в съответствие с чл. 72 от СК от 1985 г., а не от полицията в административна процедура по чл. 79, ал. 9 от Закон за българските лични документи.

С оглед изложеното Съдът приема изразената от правителството позиция, че издаването на паспорт, макар и едно от условията за пътуването на дете извън ЕС, само по себе си не би послужило за законосъобразното заминаване на втората

жалбоподателка в Канада при липсата на съгласие от страна на бащата. Второто условие при липсата на съгласие от единия родител е окончателно съдебно решение, с което се разрешава пътуването. Следователно, отказите за издаване на паспорт преди 3 юли 2009 г. (когато влиза в сила решението на СГС) не са засегнали правото на втората жалбоподателката законосъобразно да пътува в чужбина. В тази връзка Съдът отбелязва, че скоро след влизането в сила на решението на СГС на втората жалбоподателка е издаден паспорт.

Съдът намира, че жалбоподателите не могат да твърдят, че са жертви на нарушение нито на чл. 8, нито на чл. 2 от Протокол № 4 към Конвенцията, тъй като липсата на задграничен паспорт на детето преди 3 юли 2009 г. не е засегнала правото ѝ законосъобразно да напусне държавата. Следователно оплакването е несъвместимо *ratione personae* с разпоредбите на Конвенцията по смисъл на чл. 35 § 3 от Конвенцията и следва да бъде отхвърлено. С оглед това заключение Съдът отхвърля като несъвместимо *ratione materiae* с разпоредбите на Конвенцията и оплакването по чл. 13.

Оплакването на жалбоподателките по чл. 6 § 1 от Конвенцията, Съдът е обявил за явно необосновано.

„Данауар и други срещу България“

жалба № 52843/07

10

Решение по допустимост от 20.01.2015 г.⁷

Жалбата е свързана с отнемането правото на пребиваване в Република България на първия жалбоподател, наложената му десетгодишна забрана да влиза в държавата и експулсирането му в Сирия. Жалбата е подадена от него, от съпругата и дъщеря му, които са български граждани. Съдът постановява, че жалбата следва да бъде отхвърлена, тъй като не е спазен шестмесечния срок за подаването ѝ, предвиден в Конвенцията.

Фактите и оплакванията

Тримата жалбоподатели са г-н Данауар, сирийски гражданин и неговите съпруга и дъщеря, които са български граждани. През август 1999 г. били извършени претърсване и изземване на жилището на първия жалбоподател по подозрение, че е замесен в трафик на наркотици. Със заповед от 17 февруари 2000 г. началникът на

⁷ <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-152316>

направление „Документи за самоличност и паспортен режим“ при ДНСП – МВР налага на първия жалбоподател принудителна административна мярка „отнемане правото на пребиваване в Република България“. Със заповед от 13 март 2000 г. директорът на Регионална дирекция на вътрешните работи гр. Стара Загора наложил на първия жалбоподател десетгодишна забрана да влиза в държавата. На 1 ноември 2000 г. г-н Данауар бил арестуван в съответствие със заповедите за експулсирането му и забраната да влиза в България, а през декември 2000 г. бил депортиран за Сирия. Тези две заповеди не били връчени официално на г-н Данауар. На 26 май 2003 г. г-н Дануар и съпругата му подали жалби срещу тях. С решение от 12 май 2006 г. СГС отхвърлил жалбата. С окончателно решение от 20 юни 2007 г. ВАС потвърдил решението на СГС.

На неуточнена дата те подали жалба и срещу заповедта от 13 март 2000 г., с която на първия жалбоподател било забранено да влиза в държавата. С окончателно решение от 8 октомври 2009 г. ВАС уважил жалбата им.

Жалбоподателите, позовавайки се на чл. 8 (право на зачитане на личния и семейния живот) и чл. 13 (право на ефективно правно средство за защита) от Конвенцията, се оплакват от експулсирането на жалбоподателя и неадекватността и прекомерната продължителност на последвалото съдебно производство.

Правото Съдът припомня, че условие за допустимост на жалбите до него е те да бъдат подадени в шестмесечен срок след датата на окончателното решение на националната инстанция. Когато обаче от самото начало е ясно, че жалбоподателят няма на разположение ефективно правно средство за защита, шестмесечният срок започва да тече от датата, на която обжалваният акт или мярка са взети или от датата, на която жалбоподателят пряко е засегнат или е узнал за тях и последиците им.

Разглежданата жалба е подадена през 2007 година. Съдът отбелязва, че в настоящия случай, посочените заповеди не са подлежали на съдебно обжалване нито към момента на издаването им, нито към момента на експулсирането на първия жалбоподател. Поради това, шестмесечният срок по чл. 35 § 1 от Конвенцията за подаване на жалбата е започнал да тече най-късно от момента на извеждането на първия жалбоподател от България през декември 2000 г. и е изтекъл през юни 2001 г. Поради това Съдът приема, че жалбата е подадена след изтичането на шестмесечния срок, предвиден в Конвенцията и я отхвърля.

„Булгарцвет – Велинград“ ООД и Коппе срещу България“

жалба № 8457/05

Решение по допустимост от 20.01.2015 г.⁸

Жалбоподателите, като се позовават на чл. 6 § 1 от Конвенцията (право на справедлив съдебен процес) и чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността), твърдят, че са били лишени от достъп до съд, което от друга страна е засегнало правата им мирно да се ползват от своите притежания. Оплакванията на дружеството-жалбоподател са отхвърлени поради неизчерпване на вътрешноправните средства за защита, тъй като дружеството не е обжалвало съдебното решение, с което е отхвърлен предявения от него иск. Останалите оплаквания са отхвърлени от Съда като явно необосновани.

Фактите и оплакванията

Жалбоподатели са „Булгарцвет – Велинград“ ООД и г-н Константин Коппе. Съдружници в дружеството са г-н Коппе и „БГ Фабрика 12“ ЕООД с едноличен собственик на капитала г-н Коппе. На 24.05.1999 г. „Фабрика 12“ ЕООД купило няколко оранжерии на търг за продажба на част от имуществото на обявеното в несъстоятелност „Оранжерии Пазарджик“ ЕАД („ОП“ ЕАД), което било държавно предприятие. След обжалване от един от кредиторите постановлението за възлагане било отменено и било постановено извършването на нова публична продажба. На 14.12.1999 г. синдикът и „Булгарцвет – Велинград“ ООД сключили договор за стопанисване и охрана на посоченото имущество срещу отговорно пазене до новата продажба. Дружеството-жалбоподател следвало да извършва неотложни дейности по поправка и имало право да използва имуществото като се задължило да плаща месечен наем.

„Булгарцвет – Велинград“ ООД извършило съществени подобрения по имуществото като твърдяло, че те са били необходими за правилното му функциониране. Дружеството-жалбоподател поискало от синдика разходите да бъдат възстановени. След обжалване от друг кредитор, синдикът изключва това вземане от списъка с приетите вземания. Окръжен съд – Пазарджик също счел, че извършените работи не са били неотложни и необходими, освен това не са одобрени от синдика и останалите кредитори. ОС – Пазарджик

⁸ <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-152311>

посочил, че след като вземането на дружеството жалбоподател не е прието в производството по несъстоятелност, то може да предяви иска си в отделно производство и да реализира правата си по общия исков ред.

На 31 октомври 2000 г. дружеството-жалбоподател подало искова молба срещу „ОП“ ЕАД и Министерство на земеделието. С решение от 30.10.2001 г. СГС уважил иска срещу „ОП“ ЕАД, но не и по отношение на Министерството на земеделието. На 9 юни 2000 г. „ОП“ ЕАД подало молба за отмяна на влязлото в сила решение на СГС, която ВКС уважил.

При новото разглеждане на делото, с определение от 22.03.2004 г. СГС прекратил производството по отношение на „ОП“ ЕАД с оглед изменението на чл. 637, ал. 5 от Търговския закон. С решение от 23 януари 2008 г. СГС отхвърлил иска срещу Министерството на земеделието като недоказан. Решението не било обжалвано.

Жалбоподателите се позовават на чл. 6 § 1 от Конвенцията (право на справедлив съдебен процес) и чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността) и твърдят, че са били лишени от достъп до съд, което от друга страна е засегнало правото им мирно да се ползват от своите притежания.

Правото Разглеждайки оплакването на дружеството-жалбоподател по чл. 6 § 1 от Конвенцията, ЕСПЧ посочва, че правото на достъп до съд не гарантира положителен изход на делото за жалбоподателите. Това което се изисква е наличието на възможност претенциите на жалбоподателите да бъдат разгледани по същество от съд. В настоящия случай дружеството жалбоподател не се е възползвало от възможността да обжалва решението на СГС. Поради това ЕСПЧ намира за обосновано възражението на правителството за неизчерпване на вътрешноправните средства за защита и постановява, че тази част от жалбата следва да бъде отхвърлена, тъй като дружеството не се е възползвало от съществуващо вътрешноправно средство за защита, отговарящо на изискванията на чл. 35 § 1 от Конвенцията.

Останалите оплаквания на жалбоподателите Съдът отхвърля като явно необосновани.

 „Тони Костадинов срещу
България“
жалба № 37124/10

Решение от 27.01.2015 г.⁹
Нарушение на чл. 6 § 2 от Конвенцията
Няма нарушения на чл. 5, §§ 1, 3, 4 и 5 от
Конвенцията

Делото е свързано със задържането под стража на жалбоподателя и незачитането на презумпцията за невинност. Съдът постановява, че не са налице нарушения на чл. 5 § 1, § 3, § 4 и § 5 от Конвенцията (право на свобода и сигурност). Налице е обаче нарушение на правото на жалбоподателя по чл. 6 § 2 от Конвенцията да бъде смятан за невиновен до доказване на вината му в съответствие със закона, поради използваните в изявление на министъра на вътрешните работи думи, които според Съда надхвърлят предоставянето на информация по случая. Съдът отбелязва, че липсата на намерение да бъде нарушена презумпцията за невинност не изключва нарушение на чл. 6 § 2 от Конвенцията.

**Фактите и
оплакванията**

На 19 декември 2009 г. г-н Костадинов, бивш полицаи, е арестуван по подозрение, че е част от организирана престъпна група. На него и още девет заподозрени лица били наложени мерки за неотклонение „задържане под стража“, тъй като съдът, позовавайки се на събраните доказателства, намерил, че е налице обосновано предположение, че заподозрените са членове на организирана престъпна група и има голям риск те да извършат други престъпления.

В деня след ареста на жалбоподателя, директорът на полицията в гр. Пловдив и министърът на вътрешните работи дали пресконференция, на която посочили, че г-н Костадинов е арестуван, тъй като е замесен с организирана престъпна група за грабежи. На 23 юни 2010 г. мярката за неотклонение на жалбоподателя била изменена в „парична гаранция“.

Позовавайки се на чл. 5 §§ 1 (с), 3, 4 и 5 (право на свобода и сигурност и съдебно произнасяне в кратък срок относно законосъобразността на задържането), г-н Костадинов твърди, че е

⁹ <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-151067>

бил задържан без да са налице достатъчно данни, за да бъде заподозрян в извършването на престъпление, че е бил задържан за 6 месеца, не е могъл да оспори законосъобразността или необходимостта от задържането, както и че не е имал възможност да получи обезщетение за претърпените вреди. Той твърди, също така, че изявленията на посочената пресконференция, са нарушили правото му по чл. 6 § 2 от Конвенцията да бъде смятан за невиновен до доказване на вината му в съответствие със закона.

Правото Разглеждайки оплакването по чл. 5, § 1 с), Съдът припомня, че законосъобразният арест или лишаване от свобода по смисъла на тази разпоредба трябва да се основава, *inter alia*, на обосновано подозрение за извършено престъпление. Съществуването на обосновано подозрение предполага наличие на факти и информация, които биха убедили неутрален и обективен наблюдател, че лицето може да е извършило деянието. Въпреки това, фактите, пораждащи подозрение не е нужно да са от естеството на тези, необходими за да се обоснове повдигането на обвинение, което се изисква в следващ стадий на наказателното производство.

В настоящия случай, съдът наложил мярката за неотклонение „задържане под стража“ и е разглеждал молбите на жалбоподателя за освобождаване, е счел, че е налице обосновано подозрение за това, че жалбоподателят е замесен в организирана престъпна група. Той се е позовал на показанията на редица свидетели, включително полицейски служители, както и на съдържанието на телефонни разговори между жалбоподателя и другите предполагаеми членове на престъпната група.

Съдът отбелязва, че впоследствие по време на първоинстанционното съдебно производство прокуратурата се отказва от това обвинение срещу жалбоподателя. Този факт обаче не може да постави под съмнение въпроса за съществуването на обосновано подозрение срещу жалбоподателя във фазата на досъдебното производство. Поради това, Съдът счита, че няма нарушение на чл. 5, § 1 с) от Конвенцията.

На следващо място жалбоподателят посочва, че задържането му е надвишило разумната продължителност. В тази връзка, Съдът следва да прецени дали посочените от властите други основания, освен наличието на „обосновано подозрение“, оправдават задържането. Ако те са „релевантни“ и „достатъчни“, Съдът също така преценява дали властите са проявили „специално усърдие“ при провеждането на производството.

В разглеждания случай жалбоподателят е бил задържан в продължение на 6 месеца и 4 дни. С оглед на всички релевантни обстоятелствата, Съдът намира, че през целия период на задържане е съществувало обосновано подозрение за извършване на престъплението. Законосъобразността на задържането периодично е била преценявана от съдилищата и те са счели, че съществува

опасност от извършването на други престъпления. Съдът счита, че посочените от националните съдилища обстоятелства са достатъчни, за да обосноват продължаващото задържане на жалбоподателя. Освен това, Съдът намира, че наказателното производство не е било забавяно. Поради изложеното, Съдът заключава, че задържането на жалбоподателя е било напълно обосновано и няма нарушение на чл. 5, § 3 от Конвенцията.

Във връзка с оплакването на жалбоподателят по чл. 5 § 4 от Конвенцията, Съдът посочва, че процедурата по обжалване на задържане следва да е състезателна и да осигури равнопоставеност между двете страни – прокуратурата и задържаното лице. Жалбоподателят оспорва независимостта и безпристрастността на съдилищата в гр. Пловдив като се позовава на три обстоятелства: твърди, че наказателното дело е разглеждано от тях в нарушение на правилата за местна подсъдност, изтъква възможността един и същи съдия да разглежда последователни молби на един задържан, както и изказването на министъра на вътрешните работи, че е по-сигурен, когато делата се разглеждат в гр. Пловдив.

Първият аргумент на жалбоподателя е бил разгледан от националните съдилища като е посочено, че правилата за местна подсъдност им позволяват да гледат делото, тъй като две от най-сериозните деяния са извършени в района на гр. Пловдив.

По отношение на второто твърдение Съдът посочва, че изискването продължаващото задържане да е обосновано от „релевантни и достатъчни“ аргументи е фундаментална гаранция срещу евентуален произвол и пристрастност. Поради това Съдът се позовава на становището си по чл. 5 § 3 от Конвенцията, че съдилищата в гр. Пловдив са предоставили достатъчно и убедителни аргументи, обосноваващи задържането на жалбоподателя.

Съдът също така не намира, че думите на министъра на вътрешните работи, самостоятелно, и в контекста на телевизионното интервю, могат да се интерпретират като знак за зависимост и пристрастност на съдиите от различните инстанции в гр. Пловдив.

Относно оплакването за неравнопоставеност, Съдът намира, че жалбоподателят не е доказал да е бил съществено ограничен в сравнение с прокуратурата от гледна точка на достъпа до ключови документи, приложени по делото.

На последно място, жалбоподателят се оплаква, че обхватът на съдебния контрол относно законосъобразността и необходимостта на задържането е ограничен. Съдът намира обаче, че в производствата по подадените от него молби за освобождаване са били обсъдени основните въпроси относно законосъобразността и необходимостта от задържането му.

С оглед на гореизложеното, Съдът заключава, че са спазени всички стандарти, предвидени в чл. 5 § 4 от Конвенцията, поради което няма нарушение на тази разпоредба.

Не е налице нарушение и на чл. 5 § 5 от Конвенцията.

На следващо място, Съдът разглежда твърдението на жалбоподателя за нарушение на чл. 6 § 2 от Конвенцията като посочва, че трябва да се прави разлика между изявления, които изразяват мнението, че определено лице е виновно, и такива, които само описват състояние на подозрение. Първите биха нарушили презумпцията за невинност, докато вторите се считат за съвместими с духа на чл. 6 § 2 от Конвенцията.

Съдът счита, че думите, от които се оплаква жалбоподателят, надхвърлят обичайното предоставяне на информация. Като се има предвид краткото време изминало след ареста на жалбоподателя и проявения от медиите интерес, Съдът намира, че думите на министъра на вътрешните работи са били в състояние да създадат в обществото впечатление, че жалбоподателят е сред най-влиятелните членове на престъпната група. В тази връзка, Съдът отбелязва, че липсата на намерение да бъде нарушена презумпцията за невинност не изключва намирането на нарушение на чл. 6 § 2 от Конвенцията. Съответно Съдът заключава, че е налице нарушение на тази разпоредба.

Съдът присъжда на жалбоподателя обезщетение за неимуществени вреди в размер на 3600 евро, както и 1500 евро за разходи и разноски.

 „Ягнина срещу България“
жалба № 18238/06

Решение от 27.01.2015 г.¹⁰

**Нарушение на чл. 6 § 1 от Конвенцията
Нарушение на чл. 13 от Конвенцията**

Съдът намира нарушение на чл. 6 § 1 от Конвенцията (достъп до съд) поради неизпълнението от НЕЛК на окончателно съдебно решение на ВАС в полза на жалбоподателката. Налице е нарушение и на чл. 13 от Конвенцията (право на ефективни правни средства за защита), тъй като към момента на събитията и преди подаването на жалбата пред него, националното законодателство не е предвиждало процедура за изпълнението на съдебните решения срещу държавата.

¹⁰ <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-150643>

Фактите и оплакванията

Г-жа Ягнина е управлявала трактори и други тежки машини в продължение на години преди да развие заболяване на нервната система. В резултат на това, през 1985 г. ѝ е определена трета степен инвалидност и тя е започнала да получава пенсия за инвалидност. Въпреки това, през ноември 2000 г. при явяването на редовен медицински преглед Териториалната експертна лекарска комисия (ТЕЛК) ѝ определила 40 % трайно намалена работоспособност, което не било достатъчно, за да получава пенсия. Тя обжалвала експертното решение пред НЕЛК, която с решение я обявява за напълно работоспособна. Г-жа Ягнина обжалвала решението на НЕЛК пред СГС. СГС и Върховния административен съд (ВАС) постановили две окончателни решения в нейна полза, през декември 2002 г. и през юли 2005 г., като разпоредили преценката за здравословното състояние на г-жа Ягнина да бъде направена въз основа на заключенията на двете медицински експертизи, приети от съдилищата. Съдилищата също така посочили, че определянето на процента трайно намалена работоспособност е в изключителната компетентност на експертните лекарски комисии. В две отделни експертни решения на НЕЛК, били определени съответно 30% и 40% трайно намалена работоспособност, което лишава жалбоподателката от пенсия за инвалидност.

Позовавайки се на чл. 6 § 1 (право на справедлив съдебен процес), жалбоподателката твърди, че въпреки окончателните съдебните решения в нейна полза, установяващи, че тя страда от редица заболявания, лекарската комисия – отказвайки да се съобрази с тях, изключила при преценката си някои от заболяванията. На следващо място, позовавайки се на чл. 13 от Конвенцията (право на ефективни правни средства за защита), тя посочва, че не е имала на разположение ефективно средство за защита, чрез което да бъдат изпълнени влезлите в сила съдебни решения.

Правото

Разглеждайки оплакването по чл. 6 § 1 от Конвенцията, Съдът припомня, че правото на „достъп до съд“ би било илюзорно, ако правната система позволява едно влязло в сила и обвързващо съдебно решение да остане неизпълнено в ущърб на едната страна в процеса.

Съдът отбелязва, че съгласно националното законодателство инструкциите, дадени от административните съдилища в техните решения са задължителни за административния орган. В тази връзка съдилищата недвусмислено са постановили, че за да определи процента намалена работоспособност, НЕЛК следва да оцени действителното здравословно състояние на жалбоподателката като вземе предвид всички заболявания, от които тя страда, както са установени от медицинските експертизи, приети от съда. В решението на НЕЛК от 28 октомври 2005 г. е посочено само едно от изброените от съда четири заболявания. В Експертното решение също се посочвало, че то „потвърждава останалите елементи“, по подразбиране позовавайки се на своето решение от 9 октомври 2003 г. Решението на

НЕЛК от 2003 г. обаче е било отменено от съда и следователно не може да бъде потвърждавано. В Експертно си решение от 2005 г. НЕЛК е следвало да определи процента намалена работоспособност като направи наново преценка на всички релевантни елементи въз основа на четирите заболявания, приети от съда. ЕСПЧ обаче счита, че от Експертното решение на НЕЛК не е видно да е извършена такава преценка.

Поради изложеното, Съдът заключава, че НЕЛК не е изпълнила окончателното съдебно решение на ВАС от 15 юли 2005 г. в нарушение на чл. 6 § 1 от Конвенцията.

Съдът намира, че е налице и нарушение на чл. 13 поради липсата на правно средство за защита във връзка с оплакването на жалбоподателката за неизпълнение на окончателно съдебно решение в нейна полза. Той отбелязва, че към момента на събитията и преди подаването на жалбата пред него, националното законодателство не е предвиждало процедура за изпълнението на решенията по административните дела. С приемането на АПК през 2006 г. е въведено изпълнително производство.

На жалбоподателката е присъдено обезщетение за неимуществени вреди в размер на 2400 евро, както и 1500 евро за разходи и разноски.

 „Нешков и други срещу България“
жалби № 36925/10, 21487/12, 72893/12, 73196/12,
77718/12 и 9717/13

Пилотно решение от 27.01.2015 г.¹¹
Нарушения на чл. 3 от Конвенцията
Нарушение на чл. 13 от Конвенцията

Съдът приема, че условията, при които четиримата жалбоподатели са задържани в различните затвори или затворнически общежития, представляват нечовешко и унижително отношение, по-конкретно с оглед пренаселеността и използването на кофи поради липсата на тоалетни в килиите. Съдът намира нарушение и на чл. 13 във връзка с чл. 3 от Конвенцията. Съдът отбелязва, че настоящите жалби, решенията над 20 подобни дела, както и близо 40-те висящи жалби относно условията на задържане, очертават системен проблем с местата за

¹¹ <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-150771>
<http://www.mjs.bg/47/387/> резюме

лишаване от свобода и обосновават необходимостта от прилагане на пилотна процедура. Съдът постановява, че в 18 месечен срок от датата, на която решението стане окончателно, държавата трябва да създаде комбинация от ефективни средства за защита срещу лошите условия на задържане, които да имат едновременно превантивен и компенсаторен ефект.

Фактите и оплакванията Жалбоподателите са петима български граждани, които са задържани в различни затвори или затворнически общежития в страната. Оплакванията в жалбите пред Съда касаят, по-конкретно, пренаселеността в местата за лишаване от свобода, ниската хигиена в помещенията, достъпа до тоалетни и използването на кофи за облекчаване на естествените нужди (оплаквания по чл. 3 от Конвенцията (забрана на изтезанията, нечовешкото или унизително отношение). Г-н Нешков се оплаква и от липсата на ефективни вътрешноправни средства за защита срещу лошите условия на задържане (чл. 13 във връзка с чл. 3 от Конвенцията).

Близко 40 висящи жалби със сходни оплаквания срещу българската държава чакат разглеждане от ЕСПЧ.

Правото Един от жалбоподателите (г-н Симеонов), е бил освободен от затвора на 15 юли 2014 г. и не поддържа жалбата си пред Съда, поради което Съдът приема, че не е оправдано по-нататъшното ѝ разглеждане и заличава жалбата от списъка с делата.

Разглеждайки оплакванията по чл. 3 от Конвенцията (забрана на нечовешкото или унизително отношение), Съдът се позовава на доклади на Комитета за предотвратяване на изтезанията (КПИ), които подчертават наличието на тежка пренаселеност в затвора в гр. Варна, с пространство от 2 кв.м на лишен от свобода и приема, че такива са били и условията, в които е живял г-н Нешков между 2002 г. и 2005 г. Невъзможният достъп до тоалетни е принуждавал затворниците да използват кофи за облекчаване на естествените си нужди в самите килии, в присъствието на други лица, като това е факт, критикуван в миналото от КПИ и ЕСПЧ.

На основата на горепосоченото, Съдът констатира нарушение на чл. 3 от Конвенцията по отношение на г-н Нешков поради условията в затвора в гр. Варна.

Условията, при които г-н Нешков е пребивавал в затвора в гр. Стара Загора, също се характеризират с липса на тоалетни в килиите, както е установил и Административен съд – гр. Враца през месец ноември 2011 г. Фактът, че този период на задържане е бил кратък, не изключва нарушение на чл. 3, ако условията са такива, че сериозно да увреждат човешкото достойнство.

Г-н Йорданов също е пребивавал при условия на пренаселеност и липса на тоалетни в затворите в гр. София, гр. Плевен, гр. Ловеч и затворническо общежитие "Атлант". При оценката на условията Съдът намира нарушение на чл. 3 от Конвенцията.

По отношение на г-н Цеков и г-н Златев Съдът приема, че пребиваването им в затвора в гр. Бургас е било при изключително лоши условия на пренаселеност, ниска хигиена и сериозни недостатъци по отношение на медицинските грижи. Съответно, налице е нарушение на чл. 3 от Конвенцията.

В настоящото дело Съдът намира нарушение на чл. 13 във връзка с чл. 3 от Конвенцията. Съдът не е убеден че съществуващите средства за защита в българската правна система могат да доведат до ефективна защита при оплаквания по чл. 3 от Конвенцията главно поради следното:

а) Искът за обезщетение по чл. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ): средството не е ефективно, защото ищецът трябва да доказва всеки път „незаконосъобразността“ на действията или бездействията на затворническите власти по смисъла на вътрешното право, а не факта, че условията на задържане са нечовешки и унижителни (по тази причина, когато разглеждат иски за условията в затворите, българските съдилища по-често взимат предвид не толкова общата забрана за нечовешко и унижително отношение, колкото релевантните разпоредби на вътрешното право; и съответно само в 30 % от делата е било присъдено обезщетение); в повечето случаи националният съд не приема съществуването на оборимата презумпция, че задържането в лоши условия причинява неимуществени вреди.

б) Възможността за преместване в друг затвор по чл. 62-64 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС) като форма на превантивно средство също не е ефективна, първо, поради факта, че на практика има пренаселеност във всички затвори (с изключение на две поправителни общежития и женския затвор) и второ, преместването подлежи изцяло на преценката на властите, а затворниците нямат право да бъдат преместени в случай, че поискат.

в) Възможността за жалба до прокуратурата също не е ефективно средство именно поради липсата на участие на затворника в такова производство. Молбите пред Омбудсмана, от друга страна, не водят до обвързващо властите решение.

Съдът приема, че лошите материални условия е системен проблем за България, който е довел до над 20 нарушения на Конвенцията.

Въпреки че вече постановените решения, както и настоящото, се отнасят до нарушения на Конвенцията в различни затвори и общежития в България, всички те касаят повтарящи се въпроси за липсата на достатъчно пространство, достъп до естествена светлина и въздух, ниска хигиена, липса на дискретност и нарушаване на личното достойнство при използване на тоалетната. Нарушенията не са

следствие от изолирани случаи, а произтичат от повсеместен проблем, в резултат на лошото функциониране на българската пенитенциарна система и недостатъчните гаранции срещу нечовешко и унижително отношение.

Делата на жалбоподателите, както и много други дела – решенията са над 20, а близо 40 са висящи – очертават системен проблем с местата за лишаване от свобода и обосновават необходимостта от прилагане на пилотна процедура.

Според Съда много фактори са допринесли за проблема. Някои от тях са свързани с недостатъчния капацитет на българските места за лишаване от свобода, остарялата база, а липсата на ремонтни дейности може да бъде обяснена с продължителната липса на инвестиции от страна на властите. Други, като липсата на достъп до тоалетна през нощта, изглежда са поради особеностите на сградите и практиката на администрацията. В резултат на това, пострадалите от подобно третиране лица продължават да търсят и получават обезщетения от Съда.

Във връзка с нарушението на чл. 3, Съдът посочва като основни проблеми пренаселеността и лошите материални условия и хигиена. По отношение на пренаселеността, Съдът реферира към препоръките на Комитета за предотвратяване на изтезанията (КПИ), Комитета на министрите и по конкретно към доклада на Джеймс Макманъс, където са посочени редица конкретни мерки за справяне с този проблем. По отношение на лошите материални условия и хигиена, Съдът препоръчва незабавното предприемане на мащабни ремонтни дейности на съществуващите места за лишаване от свобода или замяната им с нови такива.

Във връзка с нарушението на чл. 13, Съдът препоръчва промяна в националното законодателство, което да позволи на лица в сходно положение адекватна обезвреда – превантивна и компенсаторна - на национално ниво. Относно превантивното средство Съдът дава конкретни указания на какви условия следва да отговаря, като това може да бъде специален орган, който да отговаря за местата за лишаване от свобода, или съд, който наблюдава изпълнението на наказанията.

Съдът също посочва на какви условията следва да отговаря процедурата пред прокурора или по чл. чл. 250, 256-257 от АПК, за да бъде приета за ефективно превантивно средство. Относно компенсаторното средство Съдът посочва необходимостта от законодателни промени, които или да въвеждат едно общо средство за защита срещу нарушения на чл. 3 от Конвенцията при нехуманно или унижително отношение, или да въвеждат специални разпоредби относно начина, по който жалби на затворници следва да бъдат разглеждани (по примера на Италия). Самото обезщетение може да бъде или под формата на парична сума, или намаляване на наказанието.

Българската страна, със сътрудничеството на Комитета на министрите към Съвета на Европа в 18 месечен срок от датата, на

която решението стане окончателно, трябва да създаде комбинация от ефективни средства за защита срещу лоши условия на задържане, които да имат едновременно превантивен и компенсаторен ефект.

Съдът също постановява, че г-н Златев трябва да бъде преместен на друго място, в което да изтърпява наказанието си лишаване от свобода, ако той желае това.

Съдът присъжда на трима от жалбоподателите обезщетения за неимуществени вреди в размер съответно 6750 евро на г-н Нешков, 10000 евро на г-н Йорданов и 1680 евро за разходи и разноси, и 11625 евро на г-н Златев.

 „Неделчева и други срещу България“
жалба № 5516/05

Решение за определяне на справедливо обезщетение 03.02.2015 г.¹²

Фактите Жалбоподателите са осем български граждани. С решение от 28 май 2013 г. („основното решение“), Съдът е намерил нарушение на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността) поради това, че властите не са изпълнили окончателно съдебно решение, с което на жалбоподателите е определено обезщетяване за земеделска земя, притежавана от техните наследодатели, чрез 56,997 държавни акции в капитала на „Дюни“ АД.

Правото Съдът е счел, че е възможно между жалбоподателите и правителството да бъде сключено споразумение, поради което е отложил решаването на въпроса за присъждане на справедливо обезщетение. Въпреки проведените преговори не е постигнато споразумение, поради което Съдът се произнася по претенциите на жалбоподателите за присъждане на справедливо обезщетение.

Правителството е уведомило Съда, че след предварително споразумение със жалбоподателите, на тях са им прехвърлени 17,700 броя акции. Жалбоподателите претендират обезщетение в размер на номиналната стойност на останалите 39,297 държавни акции или 39,297 лева, които се равняват на 20,050 евро. Съдът счита за обосновано това тяхно искане и присъжда на жалбоподателите обезщетение за имуществени вреди в размер на 20,050 евро.

Съдът отхвърля претенцията на жалбоподателите за присъждане на обезщетение за забавено изпълнение на съдебното

¹² <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-150774>
<http://www.mjs.bg/47/310/> основното решение в превод на български език

решение в тяхна полза. Той посочва, че в основното решение по делото вече е определил обезщетение за прекомерните забавяния в реституционното производство.

На жалбоподателите са присъдени и 544 евро за разходи и разноски.

**„Илиева и други срещу България“
жалба № 17705/05**

Решение от 03.02.2015 г.¹³

**Няма нарушение на чл. 6 § 1 от Конвенцията
Нарушение на чл. 1 от Протокол № 1 към
Конвенцията**

Делото е свързано с реституция на земеделски земи. Жалбоподателите, позовавайки се на чл. 6 § 1 от Конвенцията твърдят, че в нарушение на принципа на правна сигурност по предявен срещу тях установителен иск, съдилищата са преразгледали окончателно съдебно решение в тяхна полза, с което им е било признато правото на реституция в реални граници. Съдът приема, че в случая няма нарушение на чл. 6 § 1 (право на справедлив съдебен процес) от Конвенцията, но намира нарушение на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността) поради прекомерната продължителност на реституционното производство, поставила жалбоподателите в продължително състояние на несигурност.

**Фактите и
оплакванията**

След влизането в сила на Закона за собствеността и ползването на земеделските земи (ЗСПЗЗ), жалбоподателите поискали да им бъде възстановена собствеността върху земеделска земя в района на с. Рибарица, притежавана от наследодателите им. С решение на Поземлена комисия – гр. Тетевен от 25 юли 1995 г. и с окончателно решение на Тетевенския районен съд от 9 април 1998 г. на жалбоподателите било признато правото на възстановяване на собствеността в реални граници.

През август 1998 г. „Почивно дело на ССХП“ ЕООД, чиито едноличен собственик е държавата и което ползвало и стопанисвало построени в същия имот през 60-те години бунгала, предявило срещу

¹³ <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-150775>

жалбоподателите установителен иск за собственост. С решение от януари 2005 г. ВКС постановява, че собственик на имота е дружеството, а бунгалата представлявали „комплекс от строителни дейности“, поради което възстановяването на собствеността не било позволено от ЗСПЗЗ. Впоследствие Общинската служба по земеделие (ОСЗ) – гр. Тетевен определила на жалбоподателите обезщетение за признато, но невъзстановено право на собственост. През декември 2006 г. жалбоподателите получили компенсаторни бонове.

Позовавайки се на чл. 6 § 1 от Конвенцията (право на справедлив съдебен процес) жалбоподателите се оплакват, че в нарушение на принципа на правна сигурност, в производството по предявения от „Почивно дело на ССХП“ ЕООД иск, националните съдилища са преразгледали окончателното съдебно решение в тяхна полза, постановено през април 1998 г. от Тетевенския районен съд. Жалбоподателите се позовават също така на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността) поради невъзможността да им бъде възстановена реално земята, като посочват, че полученото вместо това обезщетение е неадекватно, а реституционното производство само по себе си е продължило прекомерно дълго, което ги е поставило в ситуация на продължителна несигурност.

Правото На първо място Съдът разглежда оплакването по чл. 6 § 1 от Конвенцията. Той посочва, че след като дружеството ползвало и стопанисвало имота жалбоподателите би следвало да са знаели за претендираните от него права, както и че всеки спор между тях и „Почивно дело на ССХП“ ЕООД би бил разгледан в ново съдебно производство.

ЕСПЧ отбелязва, че страни в първото производство са били жалбоподателите и поземлената комисия, но не и „Почивно дело на ССХП“ ЕООД. Съдът обръща внимание, че дружеството е субект на частното право и не упражнява публична власт. Освен това ЕСПЧ счита, че Тетевенският районен съд не е разгледал въпросите, повдигнати в производството по предявения от дружеството през 1998 г. иск, а именно дали „Почивно дело на ССХП“ ЕООД е придобило собствеността върху имота и дали са извършени „комплекс от строителни дейности“ по смисъла на чл. 10б от ЗСПЗЗ, което изключва възстановяването на собствеността в реални граници. Съдът заключава, че подходът на националните съдилища в настоящия случай не е нарушил принципа на правна сигурност, поради което няма нарушение на чл. 6 § 1 от Конвенцията.

По отношение на твърдението на жалбоподателите, че полученото обезщетение е било неадекватно, Съдът припомня, че държавите имат свободата да определят обхвата на реституцията и да изберат условията, при наличието на които се възстановява собствеността на бившите собственици. Съдът се позовава и на извода си в решенията по делата „Сивова и Колева срещу България“ (жалба № 30383/03) и „Неделчева и други срещу България“ (жалба № 5516/05), че определеният в българското законодателство начин на

обезщетяване не противоречи на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията.

На следващо място Съдът посочва, че в редица дела срещу България е намирал нарушение на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията поради прекомерните забавяния в реституционните процедури. В настоящия случай жалбоподателите са останали в ситуация на несигурност относно техните реституционни права за повече от единадесет години (от 1995 г. до 2006 г.). Съдът приема за необосновани твърденията на жалбоподателите, че са налице допълнителни забавяния в процедурата, тъй като не са могли да продадат компенсаторните бонове до 2013 г. От представените от правителството документи е видно, че още в края на 2006 г. те са могли да сключат сделка относно компенсаторните бонове.

Забавянията в настоящия случай се дължат в голяма степен на приетия в законодателството подход, при който трети страни като „Почивно дело на ССХП“ ЕООД не могат да участват в реституционното производство, а следва да предявят твърдяните си права върху същите земи в отделно производство. Съдът е критикувал този подход и в други дела срещу България, тъй като удължава процедурата по възстановяване на собствеността и поставя лицата в продължително състояние на несигурност. С оглед на изложеното Съдът заключава, че е налице нарушение на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията.

Съдът присъжда на жалбоподателите обезщетения за неимуществени вреди в размер на 2000 евро за един от тях, и по 1000 евро за другите двама. На жалбоподателите са присъдени и 1000 евро за разходи и разноски.

„Данаилов и други срещу България“

жалба № 47353/06

Решение по допустимост от 10.02.2015 г.¹⁴

Жалбата е свързана с двадесет и две производства за реституция на гори и земи от горския фонд в землището на гр. Доспат. Първоначално Поземлената комисия признала правото на жалбоподателите на възстановяване на собствеността, но в производството по предявен от Държавното лесничество ревандикационен иск било установено, че въпросните земи попадали в териториите на „яйляци“. Съдът заключава, че разглеждането на реституционните права на

¹⁴ <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-152894>

жалбоподателите в рамките на съдебното производство по предявения ревандикационен иск и изводите, че не са изпълнени условията за реституция, не противоречи на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността). Позовавайки се на изводите си по делото „Вълчев и други срещу България“, Съдът отхвърля като явно необосновано и оплакването по чл. 6 § 1 от Конвенцията (право на справедлив съдебен процес).

Фактите и оплакванията

Жалбата е подадена от 47 български граждани и се отнася до двадесет и две производства за реституция на гори и земи от горския фонд в землището на гр. Доспат по реда на Закон за възстановяване на собствеността върху горите и земите от горския фонд.

С решения от 10 май 2001 г. Поземлената комисия възстановила правото на собственост на жалбоподателите и те влезли във владение скоро след това.

През юли 2001 г. Държавно лесничейство – гр. Доспат подало оплакване пред Окръжната прокуратура. Прокуратурата назначила експертиза, която установила, че преди национализацията, въпросните земи попадали в териториите на „яйляци“. Собствеността на горите в тези територии е държавна, като статутът ѝ остава непроменен и след Освобождението на България. В архивите не съществували документи, от които да е видно, че в този район някога физически лица са притежавали гори.

През ноември 2005 г. Държавното лесничейство предявило ревандикационни иски срещу жалбоподателите, които били уважени.

Жалбоподателите повдигат оплаквания по чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността), чл. 6 § 1 (право на справедлив съдебен процес) и чл. 13 от Конвенцията (право на ефективни правни средства за защита). Те твърдят, че в резултат на ревандикационното производство произволно са били лишени от правото си на собственост.

Двама от жалбоподателите, позовавайки се на чл. 6 § 1 от Конвенцията се оплакват, че производството пред касационната инстанция е било несправедливо, тъй като не са имали възможност да изразят становище по отговора на касационната им жалба, представен от ответника.

Правото

Съдът отбелязва, че съгласно релевантното национално законодателство, решенията на административния орган (Поземлената комисия) в полза на жалбоподателите, не са обвързващи за трети лица. Те имат правото да предявят своите права върху същите земи в отделно производство. Поради това Съдът не е убеден, че решенията на

Поземлената комисия дават основание да се приеме, че за жалбоподателите са възникнали права, гарантирани по чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията. В последвалото съдебно производство е установено, че техните наследодателите никога не са притежавали посочените земи. До тези изводи е достигнато в състезателно производство, в което жалбоподателите са взели участие.

Съдът намира за необходимо да отбележи, че в производството пред националните съдилища част от жалбоподателите дори не са твърждали, че земите са били собственост на наследодателите им, а просто са се позовавали на решенията на поземлената комисия. Според Съда решенията на националните съдилища не са били произволни.

На следващо място ЕСПЧ разграничава ситуацията в разглежданото дело от тази по *„Кехая и други срещу България“* (47797/99 and 68698/01). В настоящия случай решенията в полза на жалбоподателите са били издадени в рамките на административна процедура и са подлежали на оспорване. Освен това жалбоподателите би следвало от самото начало да са били наясно с възможността да бъде инициирано последващо съдебно производство, както и с факта, че никога не са съществували документи, установяващи правата им на собственост.

Като се има предвид изводът на съдилищата, че жалбоподателите не са имали право да им бъдат възстановени земите, Съдът посочва, че действията на властите в случая са били насочени към поправянето на допуснатата преди това грешка.

Съдът също така не намира, че жалбоподателите са понесли прекомерна тежест – установяването, че те не са имали право на реституция не е засегнало основните им доходи, домовете им или средствата им за издръжка.

Съдът заключава, че разглеждането на реституционните права на жалбоподателите в рамките на съдебното производство по предявения ревандикационен иск и изводите, че не са изпълнени условията за реституция, не противоречи на чл. 1 от Протокол № 1. Следователно оплакването на жалбоподателите е явно необосновано.

По отношение на оплакването относно производството пред касационната инстанция, Съдът намира, че са напълно приложими изводите в решението по делото *„Вълчев и други срещу България“* (жалби № 47450/11, 26659/12 и 53966/12). В съответствие с тях Съдът посочва, че неизпращането на жалбоподателите на отговора на касационната им жалба, не ги е поставило в значително неравностойно положение спрямо другата страна по делото – Държавното лесничейство. Следователно и това оплакване на жалбоподателите е явно необосновано.

Останалите оплаквания, повдигнати от жалбоподателите, Съдът също обявява за явно необосновани.

Решение от 10.02.2015 г.¹⁵

Нарушение на чл. 9 от Конвенцията

Нарушение на чл. 13 във връзка с чл. 9 от Конвенцията

Съдът, позовавайки се на изводите си в решението по делото „Бойчев и др. срещу България“ (жалба № 77185/01), намира нарушения на чл. 9 и на чл. 13 във връзка с чл. 9 от Конвенцията, тъй като ограничението на правото на жалбоподателката на свобода на изповядването на религия не е било предвидено от закона.

Фактите и оплакванията

Г-жа Димитрова е била член на организации, свързани с международната религиозна общност „Слово на живот“. С решение от 1 април 1994 г. ВКС отказал регистрацията им. След подадено оплакване, че те имали негативно психологическо влияние върху последователите си, прокуратурата постановила ограничаване на правото на техните последователи да се събират и да проповядват вярванията си. На основание чл. 185 от Наказателно-процесуалния кодекс от 1974 г., прокуратурата постановила полицията на предприеме мерки, за да ограничи достъпа на организацията до места, където могат да бъдат провеждани срещи на членовете ѝ и да се проповядват техните вярвания и убеждения.

След това решение, членове на организацията, включително жалбоподателката, организирали срещите си в своите домове. На 8 септември 1995 г. прокуратурата разрешила извършването на претърсване на дома на жалбоподателката. Тя била призвана да се яви в полицията и на 27 септември 1995 г. била разпитана. Последвало претърсване на жилището ѝ, при което били иззети редица предмети, включително аудио касети, тефтери и книги с религиозно съдържание. Полицията съставила Протокол за предупреждение на жалбоподателката да не бъдат организирани повече срещи в дома ѝ.

През декември 1995 г. жалбоподателката предявила иск по реда на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди. Тя претендирала обезщетение за претърпените вреди като първоначално искът бил уважен и било постановено връщането на иззетите вещи. След обжалване, искът ѝ бил отхвърлен, а решението било потвърдено само относно връщането на вещите.

¹⁵ <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-151006>

Позовавайки се на чл. 6 § 1 от Конвенцията (право на справедлив съдебен процес в разумен срок), жалбоподателката се оплаква от продължителността на посоченото производство. Тя се оплаква и от нарушаване на правата ѝ по чл. 9 от Конвенцията (свобода на мисълта, съвестта и религията). Жалбоподателката също така твърди, че в нарушение на чл. 13 от Конвенцията (право на ефективно правно средство за защита) не е имала ефективни средства за защита на национално ниво по отношение на оплакването по чл. 9 от Конвенцията.

Правото Оплакването на жалбоподателката относно продължителността на производството е отхвърлено от Съда на основание чл. 35, § 1 и § 5 от Конвенцията поради неизчерпване на новосъздадените вътрешноправни средства за защита.

Разглеждайки оплакването по чл. 9 от Конвенцията, Съдът посочва, че действията на полицията спрямо жалбоподателката са предприети в отговор на почитането на нейните религиозни вярвания и са целели предотвратяване на бъдещото им колективно изповядване. Поради това Съдът приема, че предприетите срещу жалбоподателката мерки представляват ограничение на правото ѝ на свобода на изповядване на религия по смисъла на § 2 на същата разпоредба.

Подобно ограничение, за да не бъде в нарушение на правата по чл. 9, следва да е „предвидено от закона“. Съдът се позовава на решението си по делото „Бойчев и др. срещу България“ (жалба № 77185/01) и посочва, че настоящият случай не е по-различен. Делото „Бойчев и др. срещу България“ е свързано с претърсване и изземване, извършено по време на провеждаща се в жилище среща на нерегистрирана религиозна общност. ЕСПЧ заключил, че мерките не са „предвидени в закона“, тъй като не са извършени в контекста на образувано досъдебно производство и правомощията на прокурора по чл. 185 от НПК от 1974 г. са били толкова широки, че не осигурявали защита срещу произвол. Освен това, Съдът отбелязва, че националното законодателство, така както е било приложено от съдилищата, не е достатъчно ясно що се отнася до законността на дейностите на нерегистрираните религиозни общности. Разглежданите в настоящата жалба събития са се случили две години преди събитията по делото „Бойчев и други срещу България“, от което следва, че несигурността в законодателството относно дейностите на нерегистрираните религиозни общности е била същата. С оглед изложеното Съдът намира нарушение на чл. 9 от Конвенцията.

Съдът намира нарушение и на чл. 13 от Конвенцията поради липсата на вътрешноправно средство за защита във връзка с оплакванията на жалбоподателката за нарушаване на правата ѝ по чл. 9 от Конвенцията.

Жалбоподателката повдига оплаквания по чл. 8 (право на зачитане на личния и семейния живот) и чл. 11 (свобода на събранията

и сдружаването) от Конвенцията относно мерките на полицията. Съдът посочва, че вече е разгледал тези оплаквания по чл. 9 и не е необходимо да ги разглежда отделно.

На жалбоподателката е присъдено обезщетение за неимуществени вреди в размер на 2000 евро, както и 2000 евро за разходи и разноски.

„Пенчеви срещу България“

жалба № 77818/12

Решение от 10.02.2015 г.¹⁶

Нарушение на чл. 8 от Конвенцията

Жалбоподателите – майка и син, повдигат оплаквания по чл. 8 (право на зачитане на личния и семейния живот), чл. 6 § 1 (право на справедлив съдебен процес) и чл. 13 от Конвенцията (право на ефективни правни средства за защита) и чл. 2 от Протокол № 4 към Конвенцията (свобода на придвижване). Жалбоподателката подаде молба за развод през април 2010 г. като паралелно инициирала съдебно производство с цел да получи съдебно разрешение, заместващо съгласието на бащата за пътуване на детето в чужбина. Първоначално искането ѝ било уважено, но през юни 2012 г. ВКС отказва да даде разрешение. ЕСПЧ установява, че процесът на вземане на решение на национално ниво е бил погрешен по следните причини: а) в решението на ВКС не е анализирано какво е в най-добрия интерес на детето, като вместо това искането е отхвърлено на формално основание; и б) производството е продължило прекомерно дълго. С оглед на изложеното е налице нарушение на чл. 8 от Конвенцията.

Фактите и оплакванията

Жалбоподателите са майка и син – български граждани, които живеят в Германия. Жалбоподателката подаде молба за развод през април 2010 г. като паралелно инициира съдебно производство с цел да получи съдебно разрешение, заместващо съгласието на бащата за пътуване на детето в чужбина. Първоначално искането ѝ било уважено, но след обжалване от страна на бащата, през юни 2012 г. ВКС отказва да даде разрешение. След като отново

¹⁶ <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-150999>

подаде молба през декември 2012 г. съдът разрешил на втория жалбоподател да излиза извън пределите на Република България, придружаван от своята майка до Германия, както и в рамките на ЕС за период от 3 години, при спазване на режима на лични отношения между бащата и детето.

Позовавайки се на чл. 8 от Конвенцията (право на зачитане на личния и семейния живот), жалбоподателите се оплакват от невъзможността да живеят заедно за повече от две години и половина. Вторият жалбоподател се позовава и на чл. 2 от Протокол № 4 към Конвенцията (свобода на придвижване) поради невъзможността да напусне държавата за продължителен период от време.

Правото Съдът отбелязва, че първото съдебно производство, иницирано от жалбоподателката за даване на разрешение за пътуване на сина ѝ в чужбина е продължило 2 години и 2 месеца и е разгледано на три инстанции. Отказът на ВКС да разреши пътуването и продължителността на производството е попречило на жалбоподателите да бъдат заедно, поради което е налице намеса в правата им на зачитане на семейния живот по чл. 8 от Конвенцията. Тази намеса е била предвидена в закона – чл. 123, ал. 2 от Семейния кодекс (СК) във връзка с чл. 76, ал. 9 от Закона за българските лични документи. Съдът намира, че посочените законови разпоредби са достатъчно ясни, достъпни, а последствията от приложението им е предвидимо. Съдът приема, че намесата е преследвала една от целите, посочени в чл. 8, § 2 от Конвенцията – защита на правата на другите, в случая правата на бащата.

На следващо място ЕСПЧ разглежда дали намесата е била „необходима в едно демократично общество“ т.е. дали при постигането на баланс между конкуриращите се интереси в случая властите са отчели кое е в най-добрия интерес на детето като се има предвид широката свобода на преценка на държавите по тези въпроси.

Две инстанции, разглеждали искането на жалбоподателката, са разрешили детето да пътува въпреки липсата на съгласие от страна на бащата. Те са извършили детайлен анализ на ситуацията в семейството и са установили, че позволеното да пътува би било в интерес на втория жалбоподател. ВКС обаче отказва, позовавайки се на установената съдебна практика, според която разрешение за неограничено извеждане на дете от територията на страната само на един от родителите не би могло да се даде. Съдът отбелязва, че разглеждайки делото ВКС не се е позовал на факта, че бащата на детето е имал ограничителна заповед в миналото, както и че той така или иначе не се грижи за него дори докато майката е била извън страната. Липсва посочване на елементи от психологически, емоционален и материален характер. Не е отчетено дали съществува някакъв реален и конкретен риск при евентуално пътуване на детето с майката. Не е взета предвид информацията, че детето се е адаптирало

добре в детска градина в Германия, а майката имала финансовите средства да му осигури адекватни условия на живот.

Въпреки, че жалбоподателката ясно е посочила чрез представените доказателства и устни аргументи, че иска разрешение да заведе детето в Германия, където да живеят заедно докато тя учи, ВКС отказва да даде разрешение заради техническа грешка при изготвянето на молбата – писмено не била посочена държавата, за която се иска разрешението.

В заключение ЕСПЧ приема, че анализът на това какво е най-добре за детето не е бил достатъчно задълбочен като вместо това е приложен прекалено формалистичен подход.

Освен това ЕСПЧ счита, че производството не е било разгледано достатъчно бързо. Съдът отбелязва, че то е било от решаващо значение за правото на зачитане на семейния живот по чл. 8 от Конвенцията и е трябвало да се разглежда бързо и със специално усърдие. Като се вземе предвид, че жалбоподателите са живели в различни държави, времето, което е отнело на съдилищата да разгледат делото е имало сериозно негативно въздействие върху възможността им да живеят заедно и е допринесло за понесените от тях трудности.

С оглед на гореизложеното, Съдът постановява, че е налице нарушение на чл. 8 от Конвенцията.

Съдът постановява, че макар оплакването да е допустимо, не възниква отделен въпрос по чл. 2 от Протокол № 4 към Конвенцията. Фактическите обстоятелства, на които се позовават жалбоподателите са същите, както вече разгледаните по чл. 8 от Конвенцията.

Оплаквания на жалбоподателите по чл. 6 § 1, както и тези по чл. 13 от Конвенцията Съдът обявява за допустими, но счита, че не е необходимо да ги разглежда по същество като се имат предвид изводите му по чл. 8 от Конвенцията.

Съдът присъжда на жалбоподателите обезщетение за имуществени вреди в размер на 1101 евро, обезщетение за неимуществени вреди в размер на 7500 евро, както и 2495 евро за разходи и разноски.

Решение от 17.02.2015 г.¹⁷

Нарушение на чл. 1 от Протокол № 1

Жалбата е свързана с реституционно производство по реда на Закона за възстановяване на собствеността върху горите и земите от горския фонд. Съдът намира, че е налице нарушение на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията поради забавянията в процедурата по обезщетяване на жалбоподателите, които са ги поставили в ситуация на продължителна несигурност.

Фактите и оплакванията

Жалбоподателите са наследници на бивши собственици на остров в р. Дунав. Те, заедно с майка си поискали възстановяване на правото на собственост. През 2000 г. Поземлена комисия – Вълчедръм признала правото им на обезщетяване – възстановяване на собствеността в стари реални граници не било възможно, тъй като тези земи са изключителна държавна собственост. С последвалите законодателни изменения правото им да получат компенсаторни бонове се трансформирало в право на обезщетяване с еднакви по вид и произход гори. През 2003 г. и през 2007 г. на жалбоподателите били предложени различни имоти. Районен съд – Монтана заключил, че тези имоти не са еквивалентни на първоначалната земя и на жалбоподателите следва да бъдат предложени други имоти. През февруари 2013 г. правителството предоставило информация, че определянето на земи и прехвърлянето на собствеността предстои.

Позовавайки се на чл. 6 § 1 (право на справедлив съдебен процес), чл. 13 (право на ефективни правни средства за защита) и чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността) жалбоподателите посочват, че властите са забавили прекомерно обезщетяването им за притежаваните от техните наследодатели земи. Те се оплакват и от това, че собствеността не им е възстановена в реални граници, а всяка друга земя от горския фонд, която биха получили, ще е с по-малка ценност от острова в р. Дунав. Те повдигат и оплакване по чл. 6 § 1 от Конвенцията поради неизпълнение на съдебните решения на РС – Монтана.

Правото

Съдът обявява за несъвместима *ratione materiae* с разпоредбите на Конвенцията, частта от жалбата, свързана с оплакванията, че на жалбоподателите

¹⁷ <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-152351>

не им е възстановена в реални граници собствеността върху острова, както и че не са могли да получат обезщетение за по-високата стойност на тази земя. Съдът намира, че за жалбоподателите не е възникнало „легитимно очакване“ в това отношение, тъй като съгласно разпоредбите на приложимия закон не е било възможно възстановяването в стари реални граници на този имот.

Допустимо е обаче оплакването на жалбоподателите за забавянията в разглежданата процедура. Правото им да бъдат обезщетени е възникнало на 12 декември 2000 г. с решението на Поземлена комисия – Вълчедръм. Към 2013 г. по отношение на първия жалбоподател процедурата е почти приключила. Що се отнася до втория жалбоподател предстои определянето на земите, с които наследниците да бъдат обезщетени.

Съдът отбелязва, че случаят е особено усложнен. Посочва също така, че трудностите до голяма степен се дължат на липсата на гъвкавост на законодателството. Дори в случаите като настоящия, когато е изключително трудно да се намери подходяща земя, с която правоимащите да бъдат обезщетени, законодателството не предвижда друг начин на обезщетяване. Освен това Съдът не е убеден, че сложността на процедурата и посочените трудности са единствената причина за забавянията. Съдът посочва решенията на службите по земеделие, които впоследствие са били отменени от РС-Монтана. Забавяния и объркване е предизвикано и от решенията на районния съд. С тях е признато правото на обезщетяване с конкретни земи, за които се оказало, че е невъзможно да бъдат прехвърлени на жалбоподателите. Съдът не е убеден, че властите са действали с необходимото усърдие и решителност за разрешаване на ситуацията.

С оглед на изложеното ЕСПЧ счита, че властите са отговорни за значителни необосновани забавяния в процедурата по обезщетяване на жалбоподателите. Тези забавяния са поставили жалбоподателите в ситуация на продължителна несигурност. Поради това, Съдът намира, че е налице нарушение на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията.

Относно твърдяното нарушение на чл. 6 § 1 от Конвенцията, Съдът отбелязва, че макар на жалбоподателите да не са предоставени посочените в решенията на РС – Монтана имоти, властите са изразили готовност да ги заменят с други еднакви по вид земи и жалбоподателите не са възразили. Следователно остава да се разгледа само забавянето при изпълнението на решенията. Тъй като този въпрос вече е взет предвид при разглеждането на оплакванията по чл. 1 от Протокол № 1, Съдът намира, че не е необходимо да бъде обсъждан самостоятелно по чл. 6 § 1 от Конвенцията.

Съдът присъжда на жалбоподателите обезщетение за неимуществени вреди в размер на 1500 евро за първия жалбоподател и 2500 евро за втория жалбоподател като отхвърля останалата част от претенциите им за справедливо обезщетение. На жалбоподателите са присъдени и общо 1000 евро за разходи и разноски.

Решение от 17.02.2015 г.¹⁸
Нарушение на чл. 10 от Конвенцията
Нарушение на чл. 13 във връзка с чл. 10 от
Конвенцията

Жалбоподателката е член и представител на асоциация за защита на животните. Жалбата е свързана с неизпълнението от страна на кмета на гр. Видин на окончателни съдебни решения за предоставяне на информация за отношението спрямо бездомните животни, намерени из улиците на града. Съдът с пет на два гласа приема, че е налице нарушение на правото на жалбоподателката да получава и разпространява информация (чл. 10 от Конвенцията). Съдът с пет на два гласа намира нарушение и на чл. 13 във връзка с чл. 10 от Конвенцията.

Фактите и оплакванията

Жалбоподателката е член и представител на асоциация за защита на животните. С три съдебни решения, Върховният административен съд (ВАС) постановил кмета на гр. Видин да предостави информация по реда на Закона за достъп до обществена информация за отнасянето с бездомните животни, намерени из улиците на града. Информацията не била предоставена на жалбоподателката.

В жалбата си до Европейския съд по правата на човека, жалбоподателката твърди, че отказът на кмета представлява нарушение на нейното право да получава и разпространява информация (чл. 10 от Конвенцията). Тя повдига и оплаквания по чл. чл. 6 § 1 от Конвенцията (право на справедлив съдебен процес) и чл. 13 (право на ефективни правни средства за защита) във връзка с чл. 10 от Конвенцията.

Правото

Съдът намира, че събирането на информацията с цел предоставянето ѝ на обществеността попада в обхвата на правото на жалбоподателката на свобода на изразяването на мнение. Той посочва, че жалбоподателката е търсила достъп до посочените данни, за да изпълни ролята си по информирание на обществеността по въпрос от публичен интерес и по този начин да допринесе за обществения

¹⁸ <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-152416>

дебат. Освен това правото ѝ на достъп до търсената информация е било признато, както от законодателството, така и от трите окончателни решения на ВАС. Като не е предоставил исканите данни кметът се е намесил в процеса по информиране на обществеността, създавайки административна пречка. Отказът на кмета да се съобрази с окончателните съдебни решения представлява директна намеса в правото на жалбоподателката да получава и разпространява информация.

На следващо място Съдът разглежда дали намесата в правото на жалбоподателката отговаря на изискванията на чл. 10, § 2. ЕСПЧ отбелязва, че отказът на кмета е бил незаконосъобразен, тъй като решенията на ВАС са окончателни и подлежащи на изпълнение. Освен това към релевантния момент, националната съдебна практика приема, че законодателството не предвижда ясни срокове за изпълнението на решенията, оставяйки въпроса на добрата воля на административния орган, който трябва да ги изпълни. Съдът заключава, че по отношение на релевантното национално законодателство липсва предвидимост, поради което и намесата в правото на жалбоподателката по чл. 10 от Конвенцията не е било „предвидено в закона“.

С оглед изложеното Съдът с пет на два гласа приема, че е налице нарушение на чл. 10 от Конвенцията.

С пет на два гласа Съдът намира нарушение и на чл. 13 от Конвенцията във връзка с чл. 10 поради липсата на ефективно правно средство за защита, което да има разумни изгледи за успех.

С шест на един глас Съдът приема, че не е необходимо да разглежда отделно оплакването по чл. 6 § 1 от Конвенцията.

На жалбоподателката е присъдено обезщетение за неимуществени вреди в размер на 5000 евро, както и 1520 евро за разходи и разноски.

„Михайлова и Малинова срещу България“

жалба № 36613/08

Решение от 24.02.2015 г.¹⁹

Нарушение на чл. 2 от Конвенцията

Жалбоподателките са майка и дъщеря. Делото е свързано със смъртта на Борис Михайлов, млад мъж от ромски произход – баща на първата жалбоподателка и партньор на втората жалбоподателка, който загинал при сбиване между него и полицейски служител. Съдът намира нарушение на чл. 2 от Конвенцията, тъй като държавата не е изпълнила процесуалното си задължение да осигури независимо и ефективно разследване на инцидента. За явно необосновано Съдът обявява оплакването на жалбоподателките по чл. 14 от Конвенцията, тъй като не счита, че расистки подбуди са предизвикали смъртта на г-н Михайлов.

Фактите и оплакванията

Делото е свързано със смъртта на Борис Михайлов, млад мъж от ромски произход – баща на първата жалбоподателка и партньор на втората жалбоподателка. През август 2004 г. бил подаден сигнал, че г-н Михайлов и още двама души се опитват да отворят вратата на паркирано МПС. На мястото бил изпратен полицейски патрул. Сигнало се до преследване, а след това и до сбиване между г-н Михайлов и един от полицейските служители, при което г-н Михайлов бил прострелян в главата.

В същия ден било образувано досъдебно производство, което два месеца по-късно приключило. В съответствие със заключителното мнение на следователя, прокурорът постановил прекратяване на наказателното производство срещу полицейския служител – посочвало се, че реакцията му не е била непропорционална с оглед нападението срещу него. Софийският военен съд отменил прокурорското постановление и върнал делото на органите на разследването. Общо осем пъти прокуратурата прекратявала наказателното производство на същото основание, а съдът отменял прокурорските постановления.

През декември 2009 г. полицейският служител подал жалба до Военно-апелативния съд срещу определението за връщане на делото за ново разследване. Военно-апелативния съд потвърдил

¹⁹ <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-152422>

прокурорското постановление за прекратяване на производството. Съдът счел, че полицейският служител е бил изправен пред реално и непосредствено нападение, действал е в условията на неизбежна отбрана и следователно не е извършил престъпление

Позовавайки се на чл. 2 от Конвенцията (право на живот), жалбоподателките твърдят, че г-н Михайлов е убит от полицията в ситуация, при която не е било необходимо използването на смъртоносна сила. Те посочват, че властите не са провели ефективно разследване по случая. Жалбоподателките повдигат оплакване по чл. 13 от Конвенцията (право на ефективни правни средства за защита). Те се позовават и на чл. 14 от Конвенцията (забрана на дискриминацията) във връзка с чл. 2 като твърдят, че ромският произход на г-н Михайлов също е причина за убийството му.

Правото Разглеждайки оплакванията по чл. 2 от Конвенцията, Съдът на първо място посочва, че той не упражнява инстанционен контрол спрямо националните съдилища и неговата роля не е да прави собствена оценка на фактите, заменяйки тази на националните власти.

В настоящия случай, Съдът не счита, че би било уместно да прави изводи относно нарушение на чл. 2 в неговия материален аспект. Цялата ситуация не е била планирана и се е развила много бързо. Напълно възможно е, както са установили националните съдилища, полицейският служител да е използвал смъртоносна сила в резултат на искреното му убеждение, че животът му е в опасност. Съдът намира обаче, че разследването на инцидента не е било ефективно. По-конкретно, не са изследвани хипотезите дали г-н Михайлов е убит при употребата на прекомерна сила, случайно и/или в резултат на силния страх, изпитан от служителя и не са търсени доказателства, които биха подкрепили някоя от тези хипотези.

Съдът посочва, че националните съдилища са критикували начина, по който е извършено разследването и прокурорът е достигнал до заключенията си. Делото е връщано от съда за допълнително разследване многократно. На 27 юли 2007 г., почти три години след смъртта на г-н Михайлов, Софийският военен съд описва разследването като „пародия“, разкриваща нежелание да се съберат релевантните доказателства и да се разкрие истината. В определението си от 6 ноември 2009 г. Софийският военен съд отново е счел, че не са спазени дадените от него указания относно действията по разследване. Те не са били предприети и към момента, в който Военно-апелативният съд постановява окончателния съдебен акт.

В решението си ЕСПЧ подробно описва редица пропуски, допуснати при разследването още от самото му начало – незапазването на ключово вещественно доказателство, а именно капака на автомобил, белязан от фаталния изстрел. Впоследствие никоя от извършените експертизи не установява положението на полицейския служител и г-н Михайлов по време на стрелбата. В нито един момент не е изследвано дали сочещата към

местопроизшествието камера за видео наблюдение е направила годеен видео запис. Не е посочено дали намереният захвърлен нож е принадлежал на г-н Михайлов и дали е бил отворен или не. Не е установено колко куршума са изстреляни от оръжието на полицейския служител. Както е установил и Софийският военен съд, показанията на свидетелите са съдържали бегли и противоречиви данни за последователността на събитията. Освен това ЕСПЧ, посочва, че националните съдилища в няколко случая са се усъмнили в безпристрастността на разследващите органи.

Съдът не намира, че законодателството в релевантния период е допринесло за нарушение на чл. 2 в неговия материален аспект, но счита, че то е било фактор за ограничаване обхвата на разследването. По-конкретно, следователят е посочил, че дори да не е имало риск за живота на полицейския служител, той би имал правото да използва оръжието си, за да задържи заподозрения. Не са разследвани останалите хипотези дали г-н Михайлов е убит при употребата на прекомерна сила или в резултат на силния страх, изпитан от служителя, въпреки че в своите показания той е отбелязал изпитания страх заради предишен инцидент, при който е бил прободен с нож. В допълнение, ЕСПЧ посочва, че Военно-апелативния съд не се е мотивирал защо, за разлика от седем други съдебни състава и при отсъствието на нови доказателства, се е съгласил със заключенията на прокурора.

С оглед на посочените пропуски Съдът не може да заключи, че властите са направили всичко възможно да изяснят обстоятелствата, каквото е изискването на чл. 2, за да се разсеят всякакви съмнения за опити да остане безнаказан полицейския служител. ЕСПЧ намира нарушение на чл. 2 от Конвенцията, тъй като държавата не е изпълнила процесуалното си задължение да осигури независимо и ефективно разследване на инцидента.

С оглед мотивите да намери нарушение на чл. 2 от Конвенцията Съдът обявява за допустимо и оплакването на жалбоподателките по чл. 13, но счита, че не е необходимо да разглежда дали е налице нарушение и на тази разпоредба.

Съдът обявява за явно необосновано оплакването на жалбоподателките по чл. 14 от Конвенцията, тъй като не счита, че смъртта на г-н Михайлов е причинена по расистки подбуди.

На жалбоподателките е присъдено обезщетение за неимуществени вреди в размер на 16000 евро общо, както и 6000 евро за разходи и разноси.

Решение от 24.02.2015 г.²⁰
Нарушение на чл. 9 от Конвенцията

Делото е свързано с демонстрацията на членове и симпатизанти на политическа партия „Атака“ пред Баня Баши джамия в гр. София на 20 май 2011 г., при която има безредици и разследването на инцидента. Съдът приема, че властите не са успели да постигнат баланс в предприетите стъпки като осигурят ефективното и мирно упражняване на правата на демонстрантите и на правата на жалбоподателя и останалите молещи се лица. Следователно държавата не е изпълнила своите позитивни задължения по чл. 9 (свобода на мисълта, съвестта и религията) от Конвенцията и е налице нарушение на тази разпоредба.

**Фактите и
оплакванията**

Делото е свързано с демонстрацията на 20 май 2011 г. на членове и симпатизанти на политическа партия „Атака“ пред Баня Баши джамия в гр. София, при която има безредици и стълкновения между участниците. На посочената дата около 100 – 150 души - членове и симпатизанти на ПП „Атака“, се събрали пред джамията по време на петъчната молитва на протест срещу звука от високоговорителите на джамията. Жалбоподателят е един от молещите се.

Образувани са три досъдебни производства – първите две са свързани с претърпените от няколко лица наранявания. Тези производства са спрени.

Третото досъдебно производство е свързано с насоченото срещу молещите се насилие. По него са привлечени като обвиняеми седем лица за престъпления по чл. 325, ал. 2 от Наказателния кодекс. Образувано е и наказателно производство за престъпление по чл. 164, ал. 1 от Наказателния кодекс (забрана за проповядване на омраза на религиозна основа). Разследването продължава и към момента като все още няма привлечени обвиняеми.

Жалбоподателят твърди, че реакцията на властите, както по време на демонстрацията, така и впоследствие, е била неадекватна. Той се позовава на чл. 3 (забрана на нечовешкото или унизително отношение), чл. 9 (свобода на мисълта, съвестта и религията) и чл. 8 (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията, поотделно и във връзка с чл. 14 (забрана на дискриминацията).

²⁰ <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-152382>

Правото

Правителството е направило две възражения за недопустимост. Първото е свързано с липсата на статут на жертва на жалбоподателя, тъй като не е установено участието му в събитията. Второто възражение се отнася до неизчерпването на вътрешноправните средства за защита. Възраженията са отхвърлени.

На първо място Съдът разглежда твърдяното нарушение на чл. 3 от Конвенцията. Жалбоподателят посочва, че той не е претърпял физически наранявания, но оплакването му е основано на психологическия ефект, който действията на демонстрантите са имали спрямо него и останалите молещи се. Съдът приема, че действията на демонстрантите са стигнали по-далеч от това да протестира срещу силата на звука от високоговорителите и намеренията им са били публично да се подиграят и унижат молещите се и религията им. Съдът обаче посочва, че колкото и преднамерени да са били действията и в каквато и степен да са попречили да молещите се, те не са толкова тежки, че да причинят такъв вид страх, страдание или чувство за малоценност, каквито се разбират по смисъла на чл. 3 от Конвенцията.

Съдът приема, че минималното ниво на суровост по чл. 3 от Конвенцията не е достигнат и обявява оплакването за явно необосновано. Доколкото чл. 14 от Конвенцията няма самостоятелно приложение, Съдът обявява за явно необосновано и оплакването по чл. 14 във връзка с чл. 3 от Конвенцията.

На следващо място Съдът разглежда оплакванията по чл. 9 от Конвенцията и намира, че е налице нарушение на тази разпоредба.

Той посочва, че при конкретните обстоятелства властите е следвало да оценят риска от безредици и насилие и да бъдат подготвени доколкото е възможно на първо място да минимизират опасността от прерастване на напрежението в насилие, и на второ място, да осигурят и правата на демонстрантите мирно да се съберат, и правата на молещите се. Съдът отбелязва също така, че властите са имали време да планират необходимите стъпки, тъй като предварително са знаели за разрешената демонстрация. Дори да не е била очевидна преди началото на демонстрацията, нуждата от предприемането на такива мерки е станала ясна след нейното започване.

Съдът посочва, че започналото на 25 май 2011 г. разследване, което е фокусирано върху намесата в религиозните права на молещите се все още не е приключило, близо четири години след събитията. Съдът отбелязва също така, че не са предприети действия в отговор на някои от най-провокативните жестове на демонстрантите.

Описвайки последвалите събития и развитието на образуваните наказателни производства, Съдът приема, че властите не са успели да постигнат баланс в предприетите стъпки като осигурят ефективното и мирно упражняване на правата на демонстрантите и на правата на жалбоподателя и останалите молещи се. Съдът намира, че държавата не е изпълнила своите позитивни задължения по чл. 9 от Конвенцията.

По отношение на останалите оплаквания, Съдът посочва, че не е необходимо да ги разглежда, тъй като те се основават на същите събития, разгледани вече в контекста на чл. 9 от Конвенцията.

На жалбоподателя е присъдено обезщетение за неимуществени вреди в размер на 3000 евро, както и 4668 евро за разходи и разноски.

 „С.З. срещу България“
жалба № 29263/12

Решение от 03.03.2015 г.²¹

Нарушение на чл. 3 от Конвенцията

В решението по делото Съдът единодушно намира, че е налице нарушение на чл. 3 от Конвенцията (забрана на изтезанията, нечовешкото или унижително отношение) поради недостатъците при проведеното разследване относно противозаконно лишаване от свобода и изнасилване. Съдът критикува прекомерните забавяния в наказателното производство и неразследването на определени аспекти на деянията. Той намира за особено притеснително това, че властите не са счели за необходимо да разследват твърденията на жалбоподателката, че в случая е възможно да е замесена организирана престъпна група за трафик на жени. Отбелязва се, че в над 45 решения срещу България Съдът е установил, че властите не са провели ефективно разследване. Съдът счита, че българските власти в сътрудничество с Комитета на министрите, следва да решат какви общи мерки са необходими, за да се предотвратят подобни нарушения на Конвенцията в бъдеще.

Фактите и оплакванията

На 19 септември 1999 г. С.З. (тогава на 22 г.), отпътува от гр. София за гр. Благоевград в кола с двама младежи. По време на пътуването, те ѝ казват, че възнамеряват да я „продадат“ като проститутка. Жалбоподателката е отведена в апартамент, задържана е там против волята ѝ, като преди да успее да избяга многократно е бита и изнасилвана от няколко мъже в продължение на 48 часа.

²¹ <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-152630>
<http://www.mjs.bg/47/425/> решението в превод на български език

След това тя успяла да избяга и да се скрие в съседен блок, чиито обитатели повиквали полицията. При първото ѝ изслушване от полицията, жалбоподателката се опитала да се хвърли през прозореца и поради това била хоспитализирана в психиатрична болница.

Било образувано наказателно производство и жалбоподателката разпознала двама от нападателите, както и двама полицейски служители, с които се твърдяло, че нападателите са разговаряли преди да я задържат. Жалбоподателката също така посочила, че те са част от организирана престъпна група за трафик на хора и искали да я принудят да проституира в Западна Европа. Наказателното производство четири пъти било връщано за допълнително разследване, тъй като не били предприети необходимите процесуално-следствени действия или пък били допуснати съществени процесуални нарушения.

През 2007 г. в Благоевградския районен съд е внесен обвинителен акт срещу седем лица за противозаконно лишаване от свобода, изнасилване, склоняване към проституция или отвлечане с цел предоставяне за проституция. Проведени са 22 съдебни заседания, 10 от които са били отлагани основно по причини, свързани с призоваването на подсъдимите или свидетелите. С присъда от 27 март 2012 г. петима от подсъдимите са признати за виновни. Относно останалите подсъдими – единият от тях бил признат за невиновен, а по отношение на другия наказателното производство било прекратено поради изтекла давност. С окончателно решение от 11 февруари 2014 г. по отношение на още един от подсъдимите производството било прекратено поради изтичане на давността, а наложените наказания лишаване от свобода на част от останалите подсъдими били намалени.

Позовавайки се на чл. 3 от Конвенцията (забрана на нечовешкото или унижително отношение) и чл. 8 (право на зачитане на личния живот), жалбоподателката се оплаква от неефективността на наказателното производство. По-конкретно тя отбелязва, че не е изследван въпросът за евентуалното участие на двама полицейски служители, изтеклата давност по отношение на двама от нападателите и прекомерния период за разглеждане на делото. Жалбоподателката посочва, че прекомерната продължителност на наказателното производство що се отнася до предявения от нея граждански иск, е в нарушение на изискванията на чл. 6 § 1 от Конвенцията. На последно място, жалбоподателката твърди, че нейният случай е показателен за редица повтарящи се проблеми, свързани с ефективността на наказателните производства в България по дела за трафик на хора.

Правото

Съдът счита, че оплакванията на жалбоподателката следва да бъдат разгледани изцяло по чл. 3 от Конвенцията.

На първо място Съдът отбелязва, че наказателното производство е продължило 14 години за досъдебно производство и две съдебни инстанции – период, който изглежда прекомерен с оглед

задължението на властите да действат с особено усърдие и бързина в подобни случаи. Съдът също така намира, че такава продължителност не може да бъде обяснена със сложността на делото.

Съдът отбелязва неколкочкратното връщане на делото за допълнително разследване, тъй като не са били предприети необходимите процесуално-следствени действия или пък са били допуснати съществени процесуални нарушения. Той посочва, че липсата на усърдие от страна на властите е забавило досъдебната фаза на производството, вследствие на което е изтекла давността за наказателно преследване за част от деянията.

Съдът намира за обезпокояващ факта, че въпреки характера на разследваните престъпления и твърденията на жалбоподателката, че нападателите ѝ са членове на организирана престъпна група за трафик на жени с цел предоставянето им за развратни действия в чужбина, властите не са счели за необходимо да разследват възможността да е замесена организирана престъпна група. Те са се ограничили до разследване на лицата, директно свързани с престъпленията, извършени спрямо жалбоподателката. Също така, властите не са предприели конкретни стъпки да намерят другите две лица, посочвани от нея.

Относно съдебната фаза на производството, започнала през 2007 г., Съдът също посочва, че значителната ѝ продължителност не може да бъде изцяло обоснована със сложността на делото.

Поради изложените недостатъци на проведеното разследване Съдът единодушно постановява, че е налице нарушение на чл. 3 от Конвенцията.

На следващо място, ЕСПЧ отбелязва, че в над 45 решения по дела срещу България е установявал нарушение на задължението на държавата да осъществи ефективно разследване (§ 56 и § 57 от „С.З. срещу България“). Сред причините за изводите на Съда са значителните забавяния в разследванията, които са довели до изтичане на давността за наказателно преследване; изключването на доказателства и свидетели; многократните откази на прокурора да изпълни дадени от съда указания относно разследването. Съдът намира, че тези повтарящи се недостатъци разкриват наличието на системен проблем, свързан с неефективност на разследванията.

Въпреки това Съдът посочва, че е наясно с комплексния характер на проблема и не счита, че е в позиция да определи мерките, които следва да се предприемат за изпълнението на настоящето решение. Съдът счита, че българските власти в сътрудничество с Комитета на министрите, следва да решат какви общи мерки са необходими, за да се предотвратят подобни нарушения на Конвенцията в бъдеще.

На жалбоподателката е присъдено обезщетение за неимуществени вреди в размер на 15 000 евро, както и 2500 евро за разходи и разноски.

Решение от 03.03.2015 г.²²

Нарушение на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията

Делото е свързано с отнемането в полза на държавата на имущество на жалбоподателите по реда на Глава трета от Закона за собствеността на гражданите (отм.) (ЗСГ). Съдът намира, че не са спазени изискванията на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността), тъй като приложимото в случая законодателство не отговаря на изискването за предвидимост и намесата в правото на жалбоподателите не е преследвала легитимна цел.

Фактите и оплакванията

Жалбоподатели са съпругата и синът на починалия през 2003 г. Константин Димитров - Самоковец. Делото е свързано с отнемането в полза на държавата на тяхно имущество по реда на Глава трета от Закона за собствеността на гражданите (отм.) (ЗСГ). През 2001 г. окръжната прокуратура започнала процедура срещу тях по реда на Глава трета от ЗСГ. Проверявани са доходите им между 1991 и 2001 г., а през 2002 г. производството било прекратено. На по-късна дата отново било образувано производство относно доходите им за същия период. През 2004 г. окръжната прокуратура предявила иск срещу жалбоподателите за отнемането на два апартамента, офис, земя, вила и кола. След обжалване, били отнети в полза на държавата апартаментите, офиса и земята, а през 2010 г. жалбоподателите били задължени да платят на държавата стойността на вилата и колата, които били прехвърлени на трети лица по време на производството.

Позовавайки се на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността), жалбоподателите твърдят, че отнемането на имуществото им е било несправедливо. Те посочват, че ЗСГ, както сам по себе си, така и начинът, по който е бил приложен в конкретния случай, страда от недостатъци.

Правото

Съдът посочва, че едно от изискванията на чл. 1 от Протокол № 1 от Конвенцията е всяка намеса на властите в правото на лицата мирно да се ползват от своите притежания да бъде предвидена в закона. Това изискване предполага, че законодателството е достатъчно прецизно, предвидимо и съдържа мерки за правна защита срещу произвол.

²² <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-152624>

На първо място Съдът посочва, че съгласно разпоредбите на ЗСГ вземанията на държавата, възникнали по чл. 31 от закона не се погасяват по давност, което означава, че може да се наложи засегнатите лица да представят доказателства за получени доходи и направени разходи преди много години, без ограничение във времето. Освен това, както е видно от случая на жалбоподателите, решението на прокуратурата да прекрати производството не е с обвързващата сила на пресъдено нещо. След като веднъж е било прекратено, срещу същите лица за същия период отново е било образувано производство по реда на ЗСГ. Следователно приложимото в случая законодателство не отговаря на посоченото изискване за предвидимост.

В допълнение, ЗСГ не е посочвал какви биха могли да са приемливите средства за установяване, че даден приход е „законен“ по смисъла на закона. В разглеждания случай това е довело до противоречиви заключения на съдилищата дали представените доказателства са релевантни и достатъчни, за да се установи, че част от приходите са били „законни“. Тежестта на доказване в производството по ЗСГ е на ответниците по делото без да е налице яснота какво представлява „законен“ приход, което според Съда очевидно е представлявало прекомерна тежест за тях. Още повече, че в настоящия случай е следвало да се докажат приходи и разходи в период на икономически промени и висока инфлация. Както са посочили и назначените от съдилищата вещи лица, това е направило изключително трудно реалната оценка на придобитите средства и на разходите.

Съдът също така отбелязва, че всяка намеса в правото на собственост, защитено от чл. 1 на Протокол № 1 към Конвенцията, трябва да преследва легитимна цел като принципът за „справедлив баланс“ предполага наличието на общ интерес. В настоящия случай обаче Съдът не намира, че разглежданото законодателство е преследвало такава цел.

Съдът посочва, че изложеното е достатъчно, за да приеме, че не са спазени изискванията на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията и е налице нарушение на тази разпоредба.

Жалбоподателите претендират обезщетение за имуществени вреди в размер на стойността на отнетото им имущество. Съдът, в съответствие с правило 75 § 1 от Правилата на Съда, отлага решаването на този въпрос като приканва правителството и жалбоподателите в рамките на четири месеца от влизането в сила на решението да представят своите становища и да го уведомят за евентуално постигане на споразумение.

Съдът присъжда на жалбоподателите обезщетение за неимуществени вреди в размер на 3000 евро, както и 12150 евро за разходи и разноски.

 „Халил Адем Хасан срещу
България“
жалба № 4374/05

Решение от 10.03.2015 г.²³
Нарушение на чл. 3 от Конвенцията
Нарушение на чл. 13 от Конвенцията
Нарушение на чл. 8 от Конвенцията

Делото се отнася до „специалния режим“ на изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“, включващ изолация, условията на задържане, както и систематичното наблюдаване на кореспонденцията на жалбоподателя с неговия адвокат. Позовавайки се на изводите си в решенията по делата „Харакчиев и Толумов срещу България“ и „Петров срещу България“, Съдът намира нарушение на чл. 3 и на чл. 13 от Конвенцията, както и нарушение и на чл. 8 от Конвенцията в периода между 2000 г. и 15 април 2009 г.

48

**Фактите и
оплакванията**

Жалбоподателят, Халил Адем Хасан е осъден 11 пъти по различни наказателни производства. По специално, през октомври 2000 г. той е осъден за грабеж и убийство и му е кумулирано наказание доживотен затвор без замяна. Оттогава той излежава присъдата си в Ловешкия и Варненския затвор. Съгласно ЗИНЗС осъдените на доживотен затвор автоматично се поставят под „специален режим“ и се държат в изолация в постоянно заключени килии.

Г-н Хасан е подал два иска за обезщетение пред съдилищата относно лошите битови условия (в това число липсата на тоалетни и използването на кофа в килията за естествените си нужди, както и лоша вентилация, отопление, хигиена, храна и медицински грижи) и специалния режим. Исковете са били отхвърлени с окончателни решения на Върховния касационен съд от май 2008 г. и февруари 2009 г., съответно, които установяват, че тези условия на задържане не са били в нарушение на българското законодателство.

През последните години, с изключение на някои подобрения (по-специално, тоалетни и мивки, построени в Ловешкия затвор през есента на 2008 г.), не е имало съществени промени в битовите условия. Г-н Хасан подава и сигнал до органите на прокуратурата, че като мюсюлманин от турски произход, той е бил редовно подлаган на расистки обиди от затворническите власти във Варна и по-конкретно

²³ <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-152777>

от един от служителите в затвора. През февруари 2005 г. органите на прокуратурата отказват да образуват наказателно производство срещу служителя, като приемат, че г-н Хасан е трябвало да заведе наказателно дело от частен характер в съда.

Позовавайки се на член 3 (забрана за нечовешко или унижително отнасяне) от Конвенцията, г-н Хасан твърди, че условията на задържането му в Ловеч и Варна са били нечовешки и унижителни, особено с оглед на специалния режим и изолацията, в която е държан, без човешки контакт или възможност за дейност извън килията му. Също така се позовава на чл. 13 във връзка с чл. 3 за липсата на ефективно средство за защита съгласно националното законодателство. Освен това той твърди, че по силата на чл. 8 (право на връзка за кореспонденция), затворническите власти систематично са наблюдавали кореспонденцията с адвоката му докато е бил във Варненския затвор. Жалбоподателят повдига и оплакване по чл. 14 от Конвенцията (забрана на дискриминацията) във връзка с чл. 3 поради расистките обиди, на които е бил подложен.

Правото Разглеждайки оплакванията по чл. 3 и чл. 13 във връзка с чл. 3 от Конвенцията, Съдът се позовава на решението си по делото „Харакчиев и Толумов срещу България“ (жалби № 15018/11 и № 61199/12). Като взема предвид кумулативния ефект на продължителния период (около 12 години и половина), през който жалбоподателят е лишен от свобода и условията на задържане, независимо дали те произтичат от релевантното законодателство или от прилагането му на практика, Съдът намира, че страданията и трудностите, понесени от жалбоподателя, превишават неизбежното ниво на страдание, присъщо на наказанието лишаване от свобода и надхвърлят минималното ниво на суровост по член 3 от Конвенцията.

Съдът постановява, че режимът на задържане на жалбоподателя и в двата затвора, заедно с битовите условия във Варненския затвор и липсата на неограничен достъп до тоалетна в Ловешкия затвор преди 20 декември 2006 г., представляват нечовешко и унижително отношение в нарушение на чл. 3 от Конвенцията.

Съдът приема, че е налице нарушение на чл. 13 във връзка с чл. 3 от Конвенцията, тъй като жалбоподателят не е имал на разположение ефективно вътрешноправно средства за защита по отношение на оплакванията си за режима и условията на задържане, при които е изтърпявал наказанието доживотен затвор.

По отношение на оплакването по чл. 14 във връзка с чл. 3 от Конвенцията Съдът отбелязва, че г-н Хасан не е предявил иск по реда на Закона за защита от дискриминация. Жалбоподателят не се е възползвал и от правото на искане по чл. 250 от Административнопроцесуалния кодекс. С оглед на изложеното Съдът отхвърля оплакването на жалбоподателя по чл. 14 във връзка с чл. 3 от

Конвенцията поради неизчерпване на вътрешноправните средства за защита.

На следващо място, Съдът припомня, че в решението по делото „Петров срещу България“ (жалба № 15197/02) е постановил, че системната проверка на кореспонденцията на лишените от свобода по чл. 33, ал. 1 от Закона за изпълнение на наказанията от 1969 г. (отм.), включително писма от техните процесуални представители, не би могла да се счита за „необходима в едно демократично общество“ и е в нарушение на чл. 8 от Конвенцията. Позовавайки се на изводите си по посоченото дело, Съдът намира нарушение на чл. 8 от Конвенцията в периода между 2000 г. и 15 април 2009 г.

Останалите оплаквания, повдигнати от жалбоподателя, Съдът обявява за явно необосновани.

На жалбоподателя е присъдено обезщетение за неимуществени вреди в размер на 4000 евро, както и 1102 евро за разходи и разноски.

„Стефан Станков срещу България“ жалба № 25820/07

Решение от 17.03.2015 г.²⁴

Нарушение на чл. 5 § 1 от Конвенцията

Нарушение на чл. 5 § 4 от Конвенцията

Нарушение на чл. 5 § 5 от Конвенцията

Нарушение на чл. 6 от Конвенцията

Нарушение на чл. 3 самостоятелно и във връзка с чл. 13 от Конвенцията

Делото е свързано с поставянето под запрещение на жалбоподателя и настаняването от майка му, като негов законен представител, в социален дом за хора с психически разстройства. Съдът намира нарушения на чл. 5, § 1, буква е), § 4 и § 5 (право на свобода и сигурност), чл. 3 (забрана на нечовешкото или унижително отношение), чл. 13 във вр. с чл. 3 и на чл. 6 (право на справедлив процес) от Конвенцията.

**Фактите и
оплакванията**

Делото е свързано с поставянето под запрещение на жалбоподателя и настаняването от майка му, като негов законен представител, в социален дом за хора с психически разстройства.

На 21 май 1999 г. жалбоподателят бил поставен под ограничено запрещение тъй като страдал от шизофрения, което е довело до

²⁴ <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-152877>

промяна в личността му и го е лишило от възможността да се грижи сам за своите работи. Неговата майка била определена за настойник. На 22 юни 1999 г. тя поискала социалните служби да се погрижат за сина ѝ. На 30 юни 1999 г. г-н Станков е приет в Дом за възрастни с психични разстройства в с. Драгаш Войвода. На 26 септември 2002 г. той е преместен в Дом за възрастни мъже с умствена изостаналост в с. Русокастро. През месец юни 2006 г. г-н Станков, чрез своя адвокат, поискал прокуратурата да подаде молба до окръжния съд за отмяна на запрещението, тъй като неговото състояние му позволявало да се грижи за своите работи. Прокурорът отказал да инициира такова производство.

Г-н Станков твърди, че настаняването му в социален дом е в нарушение на чл. 5 § 1 от Конвенцията (право на свобода и сигурност). Пзовавайки се на чл. 5 § 4 (право на разглеждане в кратък срок на законосъобразността на задържането), той се оплаква, че не е било възможно законосъобразността на задържането му да бъде обжалвана пред съд. Той също така посочва, че не е имал право да получи обезщетение за твърдяните нарушения на правото му на свобода и сигурност (чл. 5 § 5 от Конвенцията).

Жалбоподателят повдига оплакване и по чл. 3 от Конвенцията (забрана на нечовешкото или унижително отношение) самостоятелно и във връзка с чл. 13 (право на ефективно правно средство за защита). Той твърди, че е подлаган на физическо и психическо насилие в дома в с. Драгаш Войвода и се оплаква от битовите условия и социалните домове в с. Драгаш Войвода и в с. Русокастро.

Жалбоподателят, позовавайки се на чл. 6 от Конвенцията (право на достъп до съд), се оплаква, че не е имал възможност да поиска от съда възстановяване на дееспособността си.

Той повдига и оплаквания по чл. 8 (право на зачитане на личния и семейния живот) самостоятелно и във връзка с чл. 13 от Конвенцията като твърди, че са нарушени правата му на зачитане на личния живот, жилището и тайната на кореспонденцията, а българското законодателство не му предоставяло ефективно и достъпно средство за защита в това отношение.

Правото Съдът на първо място разглежда въпроса дали настаняването на жалбоподателя в социалните домове представлява лишаване от свобода по смисъла на чл. 5 § 1 от Конвенцията. Съдът не е убеден, че жалбоподателят валидно е дал съгласието си за настаняване в социален дом или по-късно го е приел. ЕСПЧ припомня, че съгласието за настаняване за лечение в такава институция не може да се счита валидно по смисъла на Конвенцията ако няма достатъчни и правдоподобни доказателства за способността да се даде съгласие и да се разберат последиците от него, установена по справедлива и подходяща процедура. Цялата необходима информация за настаняването и за лечението трябва да е предоставена по адекватен начин на засегнатото лице.

Съдът намира, че в случая не е потърсено съгласието на жалбоподателя в рамките на адекватна процедура и не му е предоставена необходимата информация. С оглед на изложеното Съдът приема, че разглежданата ситуация представлява лишаване от свобода по смисъла на чл. 5 § 1 от Конвенцията.

Съдът припомня, че тази разпоредба изисква на първо място лишаването от свобода да бъде законосъобразно. Но в допълнение се изисква при всяко лишаване от свобода по чл. 5 лицето да е защитено срещу произвол. Освен това лишаването от свобода може да бъде оправдано само когато е установено, че други по-леки мерки не са достатъчни, за да се защити личния или обществения интерес. На следващо място, Съдът посочва, че чл. 5, § 1, букви а) до f) съдържат изчерпателен списък на допустимите основания за лишаване от свобода. Съдът намира, че настоящият случай следва да се разгледа по чл. 5, § 1, буква е), тъй като е ясно, че жалбоподателят не би бил настанен в посочените домове ако не е бил поставен под запрещение поради неговото заболяване.

Съдът намира, че настаняването на жалбоподателя не е законосъобразно по смисъла на чл. 5 § 1 от Конвенцията по следните причини.

Той припомня, че в решението по делото „*Станев срещу България*“ (жалба № 36760/06) вече е постановил, че в резултат от такава мярка се е стигнало до значителни ограничения на личната свобода, довели до лишаване от свобода в противоречие с волята и желанията на жалбоподателя. Съдът счита, че всяка мярка за защита трябва да отразява колкото е възможно желанията на лицето, способно да изрази своята воля. Липсата на опит да се потърси мнението на това лице може да доведе до ситуации на нарушаване и възпрепятстване упражняването на правата на уязвимите. Поради това всяко действие, предприето без консултиране със засегнатото лице изисква внимателно разглеждане.

Съдът посочва, че в конкретния случай медицинска експертиза е извършена в контекста на производството за поставянето на жалбоподателя под запрещение. Заключениета са били насочени към въпроса за дееспособността му, а не дали е наложително настаняването му в специализирана институция. На следващо място Съдът заключава, че не е установено жалбоподателят да е бил опасен за себе си или за другите. Съдът критикува още неизвършването на медицински прегледи през определен интервал от време, които да оценят дали е необходимо продължаване на настаняването. Такава оценка не е била предвидена в приложимото законодателство.

С оглед изложеното Съдът намира, че е налице нарушение на чл. 5 § 1, буква е) от Конвенцията.

По отношение на оплакването по чл. 5 § 4 от Конвенцията, Съдът се позовава на решението си по делото „*Станев срещу България*“, в което са резюмирани приложимите принципи от практиката му. В това решение е установено, че приложимото законодателство не предоставя средства за защита, позволяващи на

жалбоподателя да оспори законосъобразността на настаняването му в дом за душевноболни лица. Съдът посочва, че не вижда причина в настоящия случай да промени заключенията си. Той отбелязва, че законодателство не е предвиждало автоматичен периодичен контрол върху настаняването на лица в домове за душевноболни. С оглед изложеното Съдът намира нарушение и на чл. 5 § 4 от Конвенцията.

Съдът счита, че е налице нарушение и на чл. 5 § 5 от Конвенцията, тъй като намира, че жалбоподателят не е имал право на обезщетение преди постановяването на настоящето решение, както и право да потърси обезщетение за нарушенията и след постановяване на решението.

На следващо място Съдът разглежда оплакванията на по чл. 3 от Конвенцията. Съдът намира, че относно оплакването за подлагането на физическо и психическо насилие в дома в с. Драгаш войвода, не е спазен шестмесечния срок за подаването му.

За допустими са обявени оплакванията относно лошите битови условия в домовете. Съдът, отбелязвайки подобренията в условията и режима в дома в Русокастро след 2008 г., намира че битовите условия, в които жалбоподателят е бил настанен преди това са в нарушение на чл. 3 от Конвенцията. Съдът установява и нарушение на чл. 13 във вр. с чл. 3 от Конвенцията.

Разглеждайки оплакването на жалбоподателя по чл. 6 § 1 от Конвенцията, Съдът се позовава на изводите си в решението по делото „Станев срещу България“. Съдът посочва, че настоящият случай не се различава от посоченото дело. Жалбоподателят е частично запретен и е искал да предяви иск пред съда за преразглеждане на неговия статут. С оглед изложеното, Съдът намира нарушение на чл. 6 § 1 от Конвенцията.

По отношение на оплакванията по чл. 8 от Конвенцията и чл. 13 във вр. с чл. 8 Съдът посочва, че с оглед заключенията му по чл. 3, 5, 6 и 13 от Конвенцията, не възниква отделен въпрос по чл. 8.

По силата на чл. 46 от Конвенцията Съдът посочва, че за да се заличат последиците от нарушението на чл. 5, § 1, е) от Конвенцията, властите трябва да установят дали жалбоподателят желае да остане в социалния дом. Съдът посочва, че неговото решение не трябва да се разбира като пречка за настаняването на жалбоподателя в дома в Русокастро или друг дом за душевноболни лица. Ако жалбоподателят се противопоставя, задължение на властите ще бъде да разгледат без забавяне неговия случай.

Във връзка с намереното нарушение на чл. 6 § 1 от Конвенцията поради невъзможността частично запретения директно да поиска от съда възстановяване на дееспособността си, ЕСПЧ подновява препоръките към правителството да обмисли необходимите общи мерки, за да се осигури ефективен достъп до съд.

Съдът установява посочените нарушения на Конвенцията с пет на два гласа. На жалбоподателя е присъдено обезщетение за неимуществени вреди в размер на 15500 евро, както и 6000 евро за разходи и разноски.

Приятелски споразумения и едностранни декларации

Съдът одобри едностранната декларация на правителството по жалба № 52035/07 („Тодорова срещу България“)²⁵ и на основание чл. 37, § 1, с) от Конвенцията реши да я заличи от списъка на делата.

²⁵ <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-152636>

